

Förstudie

Fontänhus Västmanland

– en modell för psykosocial arbetsinriktad rehabilitering
för personer som lever med psykisk ohälsa

Innehåll

Del 1

Förstudie Fontänhus Västmanland

Fontänhuskonceptet, mål, syfte och framgångsfaktorer.....	6
Ett kvalitetssäkrat fontänhus	6

Så här har vi arbetat med förstudien

Fontänhus i Västmanland.....	8
Vilka förutsättningar finns i avseende lokalisering av fontänhus?.....	8
Vilka förutsättningar finns för långsiktig finansiering och samverkan omkring.....	8
Finansiering för ett fontänhus.....	10
Ekonomi för fontänhus.....	10
Söka medel för fontänhus.....	11
Förutsättningar för organisering, styrning och samverkan.....	12
Befintlig verksamhet som möter målgruppen – kompletterande verksamhet behövs...13	

Sammanfattningar av svar på frågor om fontänhus är en intressant modell i länets kommuner

Västerås.....	14
Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg.....	15
Köping, Arboga och Kungsör.....	15
Sala.....	16
Målgrupper för fontänhus i Västmanland – enligt länets kommuner.....	16
Några röster från länet – Vad behövs för att fontänhusmodellen ska kunna bli verklighet?.....	17

Sammanställning av svar från kommunerna

Del 2

Bilagor

1. Enkät socialpsykiatri Köping. Anne Andersson, projektledare för Brukarperspektiv Socialpsykiatri Köpings kommun. Frågor och svar.....	35
2. Internationella riktlinjer för fontänhus.....	40
PPT-Fontänhus – bilder som redovisats för kommunerna i länet.....	46

Förstudie Fontänhus i Västmanland

Förstudien har genomförts på uppdrag av och med stöd från Samordningsförbundet Västerås, Samordningsförbundet Västra Mälardalen och Norra Västmanlands Samordningsförbund.

Ett särskilt tack till alla representanter från kommuner, regionen, brukarorganisationer, intresseföreningar och Sveriges Fontänhus som bidragit med kunskap, erfarenheter och annan information till förstudien.

Förstudien har genomförts mellan mars och augusti 2021.

Förstudien har genomförts av:

Lena Bergquist

Metod- och verksamhetsutvecklare, utbildare

Existentiell och psykisk hälsa

Studieförbundet Vuxenskolan

lena.bergquist@sv.se

Grafisk formgivning:

Anette Edefalk

Verksamhetsutvecklare, grafisk formgivare

Studieförbundet Vuxenskolan

anette.edefalk@sv.se

Fontänhus – en modell för psykosocial arbetsinriktad rehabilitering för personer som lever med psykisk ohälsa

Fontänhusens modell stödjer människor som lever med psykisk ohälsa på vägen till återhämtning. Grundtanken är att ta tillvara och utveckla människors friska sidor genom arbete och gemenskap. Medlemmarna i Fontänhuset deltar frivilligt i verksamheten och bidrar efter förmåga för att bryta isolering, strukturera sin dag, arbeta med meningsfulla uppgifter, ingå i en gemenskap och stärka sin självkänsla. Fontänhusen är en inbjudande och inkluderande miljö där människor oavsett bakgrund, svårigheter och ålder kan delta. Psykisk ohälsa är dyr och kostnadskrävande, både för individen och samhället. En svensk rapport (*Ekman, M et al, Läkartidningen, 2014*) beräknar att en person med diagnosen schizofreni kostar kommun, landsting och stat omkring 500 000 kronor per år. För den drabbade innebär sjukdomen ofta ett svårt lidande och svår fattigdom hela livet. För personer med psykisk ohälsa har fontänhusmodellen visat sig vara en effektiv rehabiliteringsmodell världen över.

I en stor studie från National Institute for Mental Health i USA går det att läsa att fontänhusens medlemmar upplever mindre stigma, bättre livskvalitet och en större förbättring än deltagare i andra rehabiliteringsprogram. Statistiken visar även att medlemskap i ett fontänhus resulterar i avsevärt minskat antal dagar på sjukhus (*Di Masso et al, 2001*), minskad användning av sociala insatser och öppenvård (*Konsulentfirmaet KX, 2011*), bättre livskvalitet (*Jung, SH o Kim, HJ, 2012, Psychiatric Rehabilitation Journal, 35, 460-65*) och att medlemmar blir mer benägna att både söka arbete och behålla arbete (*Schonebaum, A o Boyd, J, 2012, Psychiatric Rehab Journal, 35,391-95*). I Finland tyder forskningen (*Hietala-Paalasmaa et al, 2009*) på att fontänhusens klubbhusmodell är kostnadseffektiv; i USA har antalet inläggningar på sjukhus minskat med 75 procent bland fontänhusens medlemmar (*Di Masso et al, 2001*) Enligt dansk forskning (*Hoejmark et al, 2011*) har det att göra med att tydliga ramar och stödstrukturer (*likt fontänhusens*) är det bästa sättet att bidra till personers utveckling och längre förändringsprocesser. Här i Sverige kan vi jämföra fontänhusen med de snarlika sociala arbetskooperativen. Socioekonomiska bokslut (*Nilsson, I o Wadeskog, A; Bättre och Billigare, 2014*) visar att två arbetskooperativ med en årsbudget på omkring 1-1,4 miljoner kronor efter 5 år kan generera vinster på 5 miljoner för kommunen och 18 miljoner för samhället.

Just nu pågår också en svensk studie kring de socioekonomiska vinster som skapas av de 13 fontänhus som finns i Sverige, den är klar kring årsskiftet.

I Västmanland, liksom i många andra delar av landet, ser vi tecken på att den psykiska ohälsan ökar. Utifrån den vetskapen har det börjat spira ett intresse för modellen och Samordningsförbunden i länet vill därför genomföra en förstudie om förutsättningarna för ett eller flera Fontänhus i länet.

Norra Västmanlands Samordningsförbund
Samordningsförbundet Västerås
Samordningsförbundet Västra Mälardalen

Förstudie Fontänhus Västmanland

Samordningsförbunden i Västmanland – Västerås, Västra Mälardalen och Norra Västmanland, har initierat en undersökning om fontänhusmodellen kan vara ett viktigt komplement till det stöd som redan erbjuds i länet för personer med psykisk ohälsa. Ett eller flera fontänhus i länet skulle kunna vara ett långsiktigt stöd för personer som av olika skäl inte kan ta del av andra stöd som erbjuds.

Varför är just fontänhusmodellen intressant? Studier visar att fontänhusmodellen erbjuder personer med psykisk ohälsa av olika slag ett långsiktigt stödande sammanhang och ökad livskvalité som uttrycks bland annat som minskad isolering och ökad social kompetens, stärkt självkänsla och ökat självförtroende. Många medlemmar menar att deras väg mot ökad livskvalité, studier och arbete till stor del gått genom upplevelsen av ”egenmakt” (empowerment), de har själva valt att vara medlemmar och att utveckla sina resurser i fontänhusarbetet med stöd av en trygg gemenskap och erfarna handledare.

Ekonomiskt minskar fontänhusmodellen ”utanförskapskostnaderna” för samhället enligt nya svenska studier. Utanförskapskostnaden i Sverige är 270 miljarder kronor per år. En minskning av utanförskapet med 20 procent skulle sänka de offentliga kostnaderna med 54 miljarder - som jämförelse kan vi ta försvarsbudgeten som är 63 miljarder.

Många personer i utanförskap tar del av de erbjudanden som Regionen och kommunerna erbjuder i Västmanland. Trots detta finns en stor kostnad för utanförskap som skulle kunna reduceras med fler valmöjligheter för målgrupper som passar för fontänhusmodellen och som av olika anledningar inte deltar eller är nöjda med de verksamheter som erbjuds i dagsläget.

Målgrupper i Västmanland där ett fontänhus kan minska...

- mörkertalet – personer som har en psykisk ohälsa och som står utanför arbetsmarknaden, som vill ha stöd men inte ha kontakt med en myndighet.
- antalet personer som ”faller mellan stolarna” - där det stöd och den aktivitet som erbjuds villkoras på olika sätt, så att personer med behov av stöd inte passar inom ramarna.
- antalet personer med psykisk ohälsa och flera andra diagnoser – ”sam-sjuklighet” - som har en lång väg att gå för att nå meningsfullhet i vardagen och som önskar en gemenskap som minskar deras ensamhet och isolering.
- antalet personer med till exempel stressdiagnos som misslyckas med sin rehabilitering, personer som ofta behöver starta sin arbetsträning på få procent, och där återgången till arbete tar lång tid, ibland flera år.
- unga personer med psykiatriska diagnoser som önskar en gemenskap utifrån sina förutsättningar, som inte känner igen sig i den målgrupp och den aktivitet de erbjuds in till, på grund av till exempel sin ålder.
- antalet unga hemmasittare i utanförskap som behöver lång tid på sig för att bli en del av en fysisk social gemenskap igen och upptäcka nya resurser och möjligheter vilket kan leda till studier och arbete.
- antalet personer som befinner sig utanför samhället på grund av bristande språkkunskaper och psykisk ohälsa, och som bäst lär sig svenska språket och svensk kultur genom att under lång tid ”praktisera” den i till exempel ett fontänhus.

Fontänhuskonceptet, mål, syfte och framgångsfaktorer

Fontänhusens modell är en psykosocial arbetsinriktad rehabilitering som stödjer människor som lever med psykisk ohälsa på vägen till återhämtning. Grundtanken är att ta tillvara och utveckla människors friska sidor genom arbete och gemenskap. Medlemmarna deltar frivilligt i verksamheten och bidrar efter förmåga, de har stöd av handledare som är anställda i fontänhusets regi. Genom att bryta isolering, strukturera sin dag, arbeta med meningsfulla uppgifter, ingå i en gemenskap stärker medlemmen sin självkänsla. Fontänhusen har en inbjudande och inkluderande miljö där människor oavsett bakgrund och olika svårigheter kan delta. Den unika accepterande och inspirerande atmosfären har visat sig vara viktig för medlemmarnas återhämtning. Framför allt hjälper den människor att bygga sig en hållbar tillvaro där psykiska svårigheter inte längre definierar livskvalitén. Fontänhusens verksamhet anpassas utifrån de resurser som medlemmarna behöver utveckla för att komma vidare mot ökad psykisk hälsa, studier och arbete. Fontänhusen drivs oftast med medel från kommun, Region och Socialstyrelsen, och verksamheten planeras och genomförs av medlemmar och handledare.

Fontänhus – högt prioriterat för personer med psykiatrisk diagnos, enligt Socialstyrelsen

I de nationella riktlinjerna för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd bedömer Socialstyrelsen (2018) att kommuner bör erbjuda målgruppen anpassad arbetsinriktad daglig sysselsättning med individuell målsättning och uppföljning. Avgörande för rekommendationen är att åtgärden kan leda till ökad återhämtning, social funktion, livskvalitet samt minskad isolering.

I Socialstyrelsens riktlinjer (2018) omnämns fontänhus som en sådan möjlighet; en psykosocial arbetsinriktad rehabilitering som stödjer människor som lever med psykisk ohälsa på vägen till återhämtning. Verksamheten styrs av medlemmarna i samarbete med de anställda handledarna och utgår från den arbetsinriktade dagen, med fokus på deltagarnas styrkor, talanger och förmågor samt erbjuder stöd för att komma ut i arbete eller studier. I Socialstyrelsens prioriteringsordning gällande rekommendationer för människor med schizofreni och schizofreniliknande tillstånd är prioritet 1-3 något en kommun bör erbjuda sina invånare. Socialstyrelsen (2018) ger verksamheter liknande fontänhus prioritet 3.

OBS! Många av de vetenskapliga studier som rekommendationerna vilar på är också gjorda på en bredare grupp än bara personer med schizofreni eller schizofreniliknande tillstånd.

Ett kvalitetssäkrat Fontänhus

Clubhouse international är en världsomfattande organisation med nästan 300 fontänhus i drygt 30 länder. I Sverige finns 13 fontänhus. Närmast oss i Västmanland finns fontänhus i Närke (Örebro), Dalarna (Falun), och Stockholm län (Sköndal och Södermalm).

Fördelarna med ett medlemskap i Clubhouse International (CI) är många. All verksamhet drivs enligt 37 internationella riktlinjer och för att säkerställa detta skall såväl handledare som medlemmar utbildas vid något av CI's utbildningscentra. Ett nytt hus skall ackrediteras inom fyra år för att få kalla sig ett fontänhus. Ett team på två personer besöker fontänhuset och undersöker om huset följer de 37 riktlinjerna (**se del 2**). Om så är fallet, är fontänhuset ackrediterat i tre år. Kommuner och finansörer kan därför vara trygga med att verksamheten är kvalitetssäkrad.

Så här har vi arbetat med förstudien

Personer som är ansvariga på olika nivåer för målgrupper som ingår i fontänhusmodellen inom de olika kommunerna har intervjuats via telefon eller mejlkontakter (se sammanställningen i slutet av del 1). Uppdragsgivarna – de tre cheferna i samordningsförbunden i Västmanland - har bidragit med viktiga kontaktpersoner i intervjuarbetet och har även bjudit in deltagare till redovisning av lokala resultatet i kommunerna som har erbjudits under april-augusti 2021. Kommunerna har strukturerats utifrån om kommunen är tillräckligt stor för att ha ett eget fontänhus, eller om man med fördel kan samverka: Västerås, Köping-Arboga-Kungsör, Hallstahammar-Surahammar, Fagersta-Norberg-Skinnskatteberg, och Sala. De som tillfrågats arbetar inom kommunerna, verkar inom Region Västmanland och tillhör intresse- och brukarorganisationer.

Grundfrågorna till ansvariga har varit:

- Vilka målgrupper – som du möter - tror du har mest nytta av ett fontänhus?
- Hur många personer finns inom målgruppen som skulle kunna ha nytta av fontänhus, på väg mot sysselsättning, studier eller arbete?
- Finns det någon verksamhet som redan nu erbjuder något liknande för den här målgruppen?
- Vad skulle vara avgörande faktorer för om du/ni skulle stödja ett fontänhus i Västerås.

När en lokal sammanställning färdigställts har vi redovisat resultaten i en digital konferens med en Powerpoint som sedan lagts ut på Samordningsförbundets hemsida. Dessa har sammanlagt varit fem till antalet, då har alla kommuner redovisats utom Västerås. Resultatet för Västerås redovisas enligt önskemål vid slutredovisningen den 20 september. Inbjudna till konferenserna har varit tjänstemän och politiker från kommuner och regionen, samt anställda inom verksamheter samt representanter från intresse- och brukarorganisationer.

Ytterligare två digitala möten har erbjudits utifrån önskemål från de intervjuade i kommunerna:

- 1) Intresse- och brukarföreningar inom psykisk hälsa/ohälsa i länet har inbjudits för att träffa medlemmar från olika fontänhus i Sverige. De har på så sätt fått veta mer om fontänhusmodellen och medlemmarnas berättelser om vad fontänhuset betytt för dem.
- 2) Politiker och tjänstemän i kommunerna har bjudits in för få möjlighet att samtala med varandra om fontänhusmodellen, men också för att lyssna till hur kommun och Region har samverkat kring Malmö fontänhus. På samma möte fanns också med representanter från fontänhus som bygger på samverkan mellan kommuner, här fanns möjlighet för kommunerna i Västmanland att få en modell för samverkan kring ett fontänhus.

Sammanlagt har sju digitala möten genomförts med information om:

- 1) kommunernas svar på frågorna, målgrupperna i kommunen och förutsättningar för ett fontänhus (4 st),
- 2) Digitalt möte för brukarorganisationer och intresseföreningar - Fontänhusmedlemmars berättelser om fontänhus, vad man gör på ett fontänhus och vad fontänhusen betytt för dessa medlemmar (1 st) .
- 3) Information och praktiska exempel - riktade till tjänstemän och politiker - om hur man kan samverka för att skapa ett fontänhus, och hur kommuner kan samverka för att starta ett gemensamt fontänhus (1 st).
- 4) Slutredovisning (1 st).

Fontänhus i Västmanland

Vilka förutsättningar finns i länet avseende lokalisering av Fontänhus?

De större kommunerna - med högre antal personer inom målgruppen – kan ha ett fontänhus lokaliserat centralt i kommunen. De mindre kommunerna kan bjudas in att samverka och vara en del av verksamheten eller välkomnas att köpa platser vid behov. Köping, Fagersta, Sala, Hallstahammar och Västerås har – enligt våra enkla beräkningar - tillräckligt många personer i målgruppen för ett eget fontänhus.

En vanlig modell är att fontänhuset är en del av - och ett stöd för - den kedja av verksamheter som redan finns inom kommunen, för att fler deltagarna med särskilda behov ska nå ökad psykisk hälsa, studier och arbete. Det finns beprövade modeller för samverkan, information om detta kan fås från kommuner som redan har tillgång till ett fontänhus.

Det finns också möjlighet att placera fontänhuset centralt i en kommun i Västmanland och låta kommuner i hela länet köpa platser. Oavsett om en kommun har ett fontänhus, eller om flera kommuner samverkar, svarar alla som är intervjuade i den här studien att deltagandet för medlemmarna ska vara enkelt och kostnadsfritt även när det gäller resor. Om deltagandet blir för krångligt och innebär en kostnad, så kommer en del av de målgrupper som fontänhuset är ett bra stöd för, inte ha råd att delta i verksamheten.

Vilka förutsättningar finns för långsiktig finansiering och samverkan omkring finansiering för ett fontänhus?

Fontänhusen i Sverige täcker sina kostnader genom bidrag från kommun, region och Socialstyrelsen (sista ansökningsdag för startbidrag 2021 är sista september). De anställda handledarna söker också kontinuerligt andra medel från andra bidragsgivare för att skapa utvecklingsmöjligheter för medlemmarna.

Det finns ingenting som säger att just Region Västmanland och Västmanlands kommuner - inte skulle kunna samverka kring ett fontänhus, eftersom andra kommuner och regioner gör det i Sverige. Det finns som sagt redan 13 fungerande fontänhus i Sverige där samverkan sker. För att få en modell för samverkan och ekonomiska förutsättningar, kan man söka kontakt med Sveriges Fontänhus Riksförbund. De kan erbjuda kontakt med ett fontänhus i en liknande kommunstorlek, eller med ett fontänhus där flera kommuner samverkar, och som har en liknande samverkansmodell som man önskar i Västmanland.

När det gäller brukarorganisationer och intresseföreningar inom psykisk hälsa i länet, så finns det ingen av dessa som säger nej till fontänhus, utan alla som vi samtalat med säger att ett fontänhus vore en stor tillgång för dem. Dessa föreningar/organisationer är en given del i uppstarten av ett fontänhus, till exempel som medlemmar i fontänhusföreningen, deltagare i referensgrupper och i styrelsen för fontänhuset. För att bjuda in medlemmar i dessa föreningar/organisationer kan man höra av sig till Carina Johansson, administratör, Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) Västmanland (carina.johansson@nsphvastmanland.se).

I Västmanland går vi mot en modell som kallas Nära vård – där vården i högre grad ska finnas där patienterna bor/finns. Nära vård är en omställning av vården i samverkan mellan Region Västmanland och länets kommuner. Förebyggande hälsovård är i fokus för att öka hälsan hos befolkningen och friskhetsfaktorerna hos patienterna. Målet är att minska behovet av sjukvård. Man säger att ”...den goda och jämlika vården ska utgå från en personcentrerad och relationsskapande vård”. När det gäller psykisk ohälsa, så kan kanske ett av svaren på önskan om att öka den förebyggande hälsovården, vara just fontänhusmodellen.

Ekonomi för fontänhus

Det finns långsiktiga kostnader för samhället och personligt lidande för personer med ohälsa samt för deras närstående. Det finns med andra ord goda förutsättningar att minska lidandet och den ekonomiska kostnaden genom fontänhusmodellen eller annan liknande modell. Det man önskar är att nå målgrupper som beskrivs i förstudien som svåra att nå fram till, och där man inte har verksamhet som anpassats till deras önskemål: ”mörkertalet som inte vill bli inskriven i en myndighet”, de som ”hamnar mellan stolarna/ mellan rören”, ”unga med psykiatriska diagnoser”, de som ”inte kan arbetsträna på 25%” och de som har en ”samsjuklighet” som gör att de har svårt att ta del av de verksamheter som erbjuds”, med flera grupper.

Det finns en koppling mellan missbruk/självmedicinering och psykisk ohälsa, och en koppling mellan missbruk och brott. Utanförsökskostnaden riskerar på så sätt att växa.

Har man som kommun/Region en modell som går ut på att betala dessa kostnader i efterskott, så kostar det mycket mer än att fånga dessa målgrupper i förväg – att arbeta förebyggande. Enligt företaget ”Payoff” (som räknar ut socialekonomiska kostnader <https://payoff.se/samhallsekonomiska-utvarderingar/>) så kan man utläsa att merkostnaden är hög.

En generell kostnad för ett fontänhus med tre anställda är cirka 2.7 miljoner. Om vi tar Falu fontänhus som exempel så kostar det 3.6 miljoner kronor per år för 5 personal och övriga kostnader. De kan ta emot 100 medlemmar och 40 aktiva medlemmar per dag. Målgruppen för fontänhuset kan ha en utanförsökskostnad på 800.000 per person (se Payoffs uträkningar nedan). Utan rätt stöd för personerna kan utanförsökskostanden bli upp mot 80 miljoner kronor per år för dessa 100 personer. Så hur man än räknar – vi säger att man ”bara” sparar in hälften så mycket, det vill säga 40 miljoner - så vinner samhället på att erbjuda en verksamhet som fångar upp de grupper som av olika skäl ”faller mellan stolarna”; personer som inte deltar i de stödjande verksamheter som erbjuds eftersom de inte passar in, och för att deltagandet kan bli en stressfaktor som ökar den psykiska ohälsan.

Utanförsökskostnad- återbetalningstid fontänhus

Genomsnitt i en studie av tre svenska fontänhus, en studie som visar resultat från alla fontänhus är på G

Person som i huvudsak har kontakt med polis, rättsväsende, kriminalvård (räknat på 1 år)

Utanförsökskostnad 1.100 000 kr. Återbetalningstid 4 månader om personen är medlem och aktiv i fontänhus (minskat behov av kontakt med polis, rättsväsende och kriminalvård).

Person som i huvudsak har kontakt med vård (psykiatri, primärvård etc)

Utanförsökskostnad, 800.000 kr. Återbetalningstid 6 månader om personen är medlem och aktiv i fontänhus (minskat behov av vård, ökade skatteintäkter från arbete).

Person som i huvudsak har kontakt med psykiatri, polis, rättsväsende

Utanförsökskostnad, 700.000 kr - Återbetalningstid 15 månader om personen är medlem och aktiv i fontänhus (minskat behov av psykiatriinsatser och minskad kontakt med polis etc).

Stegförflyttning – mot studier eller arbete inom 3 år. Inkomst för samhället via skatt inom 5 år.

Jonas Huidth, Payoff – Utvärderingar av sociala investeringar fontänhus

En socioekonomisk utvärdering av alla fontänhus i Sverige är på gång och beräknas vara klar vid årsskiftet 2021/2022. (OBS! Beräkningarna på kostnader i kronor för psykisk ohälsa är olika, beroende på vilken psykisk ohälsa/diagnos det handlar om, vad man räknar med som kostnad och över vilket tidsspann.)

Söka medel för fontänhus

Fontänhusen i Sverige får sina kostnader täckta av Region, kommun/kommuner och Socialstyrelsen (sökta bidrag). Många Fontänhus söker också andra bidrag till verksamhet som passar medlemmarnas önskemål.

Generell kostnad (enligt Sveriges Fontänhus) för ett fontänhus med 3 personal/handledare för cirka 50-70 medlemmar, är cirka 2.7 miljoner kronor.

Om vi fortsätter med Fontänhuset i Falun som exempel, så har de ett upptagningsområde med en tätort på 37 291 personer, kommunens totala antal invånare är 59.406 personer. De räknar med att kunna ta emot 100 medlemmar. Deras kostnad för hyra av ett hus, samt 5 personal och omkostnader är cirka 3.6 miljoner kronor.

Hässleholm - med sina cirka 52.000 innevånare - är den senaste kommunen som har gjort en förstudie och har planer på ett fontänhus. Där bedömer man att man kommer att kunna ta emot cirka 30 medlemmar första året, kostnaden blir cirka 2.6 miljoner kronor och att besparingarna kommer att vara stora om man minskar den psykiska ohälsan.

Besparingarna för samhället och besparandet av lidande och kostnader för den enskilde personen, kan naturligtvis göras på fler sätt. Det handlar om att söka upp de personer som är i utanförskap och som inte kan ta del av de erbjudanden som ges av olika skäl. Sedan erbjuda skräddarsydda lösningar i en stödjande gemenskap som finns över lång tid, så att deltagaren når – utifrån sina förutsättningar - optimal psykisk hälsa och/eller kommer vidare till studier och arbete.

Under 2019 påbörjade 331 fontänhusmedlemmar arbete på 25%, praktik eller studier.

Mer information om ekonomi kring uppstart av ett fontänhus fås av lana.larsson@sverigesfontanhus.se

Långsiktighet viktigt i planeringen

Barbro Larsson, regionråd psykiatri och folkhälsa, Region Västmanland

Ett fontänhus behöver bygga på en långsiktig lösning, det ligger i konceptets struktur. En av vinsterna med fontänhus är att medlemmarna har tillgång till en gemenskap och ett tryggt stöd som finns där över lång tid, oavsett varifrån de får sin ersättning och inkomst, om de studerar eller arbetar. Det är något som medlemmar och kommuner som är intresserade av ett fontänhus bör tänka på när de planerar för bland annat ekonomin.

Förutsättningar för organisering, styrning och samverkan?

Det finns stora möjligheter till samverkan mellan Region Västmanland och kommunerna, samt samverkan mellan tjänstemän och politiker. Det finns stora möjligheter att samverka mellan kommuner i länet. Det finns beprövade modeller i Sverige för detta, vilka beskrivs av Sveriges fontänhus riksförbund (Lena Larsson, projektledare "Fler fontänhus" (lena.larsson@sverigesfontanhus.se)).

För att nå samverkan krävs en gemensam förståelse för vilka målgrupperna är som man samverkar kring, och att förutsättningarna är att dessa personer behöver något mer – förbereda sig under lång tid i en stödjande gemenskap - för att kunna ta del av de erbjudanden som finns inom kommunerna. Man behöver samverka "ovanför" de strukturer man har skapat för återhämtning, rehabilitering och stöd mot studier och arbete, för att förutsättningslöst kunna möta individens behov. Sådana här "mötesplatser" finns i kommunerna, i form av till exempel "samordningsteam". Men även dessa önskar extra stöd för personer som behöver lång tid – mer tid än man vanligtvis har för deltagare som är på väg mot studier och arbete - för att deltagarna ska kunna arbeta med sin vardagsstruktur, sociala kompetens, motivation och stresstålighet etc.

Under förstudiens gång har vi erbjudit tjänstemän och politiker ett digitalt möte om just styrning och samverkan i Västmanland utifrån fontänhusmodellen. Vi bjöd in gäster från andra kommuner/regioner/fontänhus, som berättade om sina erfarenheter av samverkan och hur de har gjort för att bidra till ett fungerande fontänhus. Med på mötet fanns också representanter från fontänhus som flera kommuner samverkar kring. Min bedömning är att möjligheten för organisering, styrning och samverkan är lika stor som i andra delar av Sverige där man lyckats möta dessa målgruppers behov.

Befintlig verksamhet som möter målgrupperna – kompletterande verksamhet behövs

Representanter för kommunernas verksamheter inom området, beskriver att det ofta finns verksamheter som möter den vida målgruppen "psykisk ohälsa", men de berättar också om personer inom dessa målgrupper som behöver något annat än det som erbjuds. Dessa personer skapar tillsammans en målgrupp i sig, som med ett individuellt anpassat stöd - med siktet inställt på utveckling av resurser över lång tid (flera år) – kan ta del av de erbjudanden/åtgärder som redan finns i dag. Så här beskrivs målgruppen:

- mörkertalet – personer man vet finns i kommunen, men som inte har tillit till eller vill ha kontakt med myndigheter eller vården på grund av sin ohälsa.
- de som faller mellan stolarna och inte passar in i de avgränsningar som finns för stöd och åtgärder.
- personer med psykiatriska diagnoser som erbjuds "aktivitet", men där det finns en brist på individuell utveckling av de resurser som personerna har.
- unga med psykiatriska diagnoser som inte tycker de passar in i de verksamheter med äldre som träffas.
- personer med stressdiagnoser – eller liknande psykisk ohälsa – som behöver finnas i en social gemenskap och vara aktiva på sina egna villkor under lång tid innan de kan börja arbetsträna.

Här kan fontänhusens lågröskelverksamhet – utan remisser etc – passa väl in. Oavsett hur man väljer att göra för att på ett mjukt sätt fånga in de personer som annars faller hårt mot golvet mellan "stolarna" eller utanför "rören" i verksamheterna, så är det positivt att skapa vardagsmening och hopp för dessa personer i utanförskap.

När det gäller verksamheter som redan finns i länet – som passar många i utanförskap – besök gärna [Insatskatalogen.se](https://insatskatalogen.se) – ett digitalt sökverktyg över tillgängliga rehabiliterings- och stödinsatser.

Sammanfattningar av svar på frågor om fontänhus är en intressant modell i länets kommuner

Vi har valt att strukturera studien utifrån vilken modell som kan vara ekonomiskt hållbar utifrån den erfarenhet som finns av andra fontänhus i Sverige. Ett fontänhus kan vara litet – till exempel för 30-50 medlemmar - och passa för en mindre kommun. Det kan vara större – för över 100 medlemmar - och passa för en kommun med ett större invånarantal. På vissa ställen samverkar två eller tre kommuner om ett fontänhus för att nyttja resurserna optimalt, och för att kunna erbjuda medlemskap och gemenskap för fler personer med behov i området. En del mindre kommuner har inte de resurser som behövs för fontänhusens målgrupper med psykisk ohälsa, därför kan ett medlemskap i ett fontänhus, göra stor skillnad för den enskilda personen. De medlemmar som inte bor i den kommun där fontänhuset är lokaliserat kan bussas i grupp till fontänhuset. Att köra medlemmarna till fontänhuset kan skapa ”praktikplatser” för en eller flera personer som till exempel vill bli buss- eller taxiförare. Man kan också bidra med busskort eller tågbiljetter till enskilda medlemmar. Alla representanter för verksamheter som svarat på våra frågor om målgruppen för fontänhus, anser att resor till och från fontänhuset ska vara kostnadsfritt.

Vi har valt att strukturera länet så här i redovisningen: Västerås, Hallstahammar-Surahammar, Fagersta-Skinnskatteberg-Norberg, Köping-Arboga-Kungsör och Sala.

Sammanfattningen av resultat som kommer nedan, är kortare sammanfattningar av de sammanställda intervjuerna som finns samlade i slutet av del 1. Där finns också siffror på antalet personer som är långtidsarbetslösa och långtidssjukskrivna i respektive kommun. Flera tjänstemän har också kunnat bidra med en siffra på hur många personer i målgruppen som skulle kunna ha stor nytta av fontänhusmodellen i sin kommun.

Västerås: Västerås har tillräckligt många personer inom fontänhusmodellens målgrupper för att ha ett eget större fontänhus. Här finns flera intresseföreningar för psykisk ohälsa/hälsa, som skulle kunna vara en del i utvecklingen av ett fontänhus. I Västerås finns ett stort utbud av olika verksamheter och insatser för fontänhusets målgrupper. Personer med psykisk ohälsa som inte har tilltro till myndigheter, eller som känner sig svikna av myndigheter, kan hitta en fristad och utvecklingsmöjligheter i Fontänhus Västerås. Ett fontänhus kan brygga över de olika verksamheterna i Västerås och ta emot personer som av olika skäl inte får de stöd de behöver. Även yngre personer med psykiatriska diagnoser - som inte känner sig hemma i de verksamheter som erbjuds - kan passa in i fontänhusmodellen. Personer med psykiatriska diagnoser, som har svårt att få ett arbete, men som har resurser de kan utveckla, kan också öka sin livskvalité och upplevelse av meningsfullhet i gemenskapen på Fontänhus Västerås. Rehabilitering och arbetsträning för personer som har lång väg tillbaka till arbete och behöver vara verksamma på liten procentgrad som varierar olika dagar för att inte återinsjukna, skulle också kunna utvecklas väl i den stödande gemenskapen på Fontänhus Västerås.

Hallstahammar och Surahammar: Hallstahammar har tillräckligt många i målgruppen för att starta ett eget mindre fontänhus, men tillsammans med Surahammar kan den resurs som ett fontänhus är, skapa ökad livskvalité hos medlemmarna och en god ekonomi för båda kommu-

nerna genom minskade utanförskapskostnader. I Hallstahammar och Surahammar nämner man målgrupper som personer med psykiatrisk diagnos och samsjuklighet, långtidsarbetslösa som av olika skäl behöver en annan form av verksamhet än som erbjuds i dag. Personer som har haft försörjningsstöd under lång tid och provat olika insatser men inte kommit vidare till egen försörjning. Flyktingar från till exempel Syrien och Afghanistan kan också få en fristad att utvecklas och lära sig svenska och ta del av svensk kultur i den gemenskap som Hallstahammars och Surahammars fontänhus kan erbjuda.

Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg: Fagersta har tillräckligt många potentiella medlemmar i ett fontänhus för att kunna starta ett fontänhus i egen regi, men kan man samverka och också bjuda in personer från Skinnskatteberg och Norberg till verksamheten, så används resurserna på ett mer hållbart sätt och skapar en bättre ekonomi. I små kommuner kan det ibland saknas resurser för att tillgodose personer med speciella behov, vilket gör att de inte får den livskvalité som vore möjlig. Målgrupper som skulle ha nytta av Fontänhus i Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg är unga personer som tillhör ”mörkertalet” som har en psykisk ohälsa, men som av olika skäl inte sökt sig till de verksamheter som erbjuds. Även personer som inte har tilltro till myndigheter, har en given plats i fontänhuset. En annan målgrupp är utrikesfödda kvinnor i ESF-projektet ”Kvinna in i Sverige” som befinner sig långt från arbetsmarknaden och många lider av psykisk ohälsa i olika former. Vuxenpsykiatriska mottagningen berättar om personer med psykiatriska diagnoser som står långt från arbetsmarknaden, men som tack vare fontänhusmodellen skulle kunna få en meningsfull vardag. Rehabilitering och arbetsträning för personer som har lång väg tillbaka och där förmågan varierar olika dagar, skulle också kunna utvecklas väl på ett fontänhus.

Köping, Arboga och Kungsör: Köping har tillräckligt många personer i målgrupperna för att skapa ett eget fontänhus, men tillsammans med Arboga och Kungsör är det möjligt att erbjuda fontänhusmodellen för flera personer i regionen. Arboga – som har nära till Örebro – skulle eventuellt kunna samverka med Fontänhuset Örebro i stället för att skapa ett eget fontänhus. Ett Fontänhus KAK har – speciellt i Köping – fördelen av att redan ha engagerade personer i brukarorganisationer och intresseföreningar som önskar fontänhusmodellen till kommunen. Man har också gjort en enkel enkätstudie, där man tillfrågat 42 personer inom socialpsykiatri om de önskar något mer än den väl fungerande verksamhet som redan finns. 36 personer svarade att fontänhusmodellen skulle erbjuda något nytt, och skapa en möjlighet för dem att utvecklas och minska deras ensamhet och isolering (**se Anne Anderssons studie i del 2**). Unga personer med psykisk ohälsa som inte har kommit in på arbetsmarknaden, är en annan målgrupp. Personer med psykisk ohälsa i form av utmattningssyndrom och personer med psykosjukdomar som är sjukskrivna länge, ibland i flera år, lider av isolering och ensamhet. En annan målgrupp är personer som är oroliga över att inte klara av arbetsträning, eller som återinsjuknat på grund av att arbetsträningen blivit för svår. De personerna får en ökad psykisk ohälsa av tanken på – och genomförandet av – rehabilitering som inte är anpassad till personens förutsättningar. Personer med psykisk ohälsa som är isolerade och som har en missbruksproblematik, är en annan målgrupp som nämns. Fontänhus KAK är också en möjlighet för många som har varit långtidssjukskrivna – eller de som har sjukersättning – att hitta meningsfulla aktiviteter i vardagen.

Sala: Sala har flera medlemmar i intresseföreningar och brukarorganisationer för psykisk ohälsa, som är villiga att vara med och starta ett Fontänhus Sala. Sala har också tillräckligt många personer i kommunen som tillhör målgruppen för att skapa ett eget fontänhus. Målgruppen finns till största del inom socialpsykiatri, boendestöd, arbetsmarknadsinsatser, Kommunala aktivitetsansvaret, Samordningsteam Sala, Svenska För Invandrare och Socialtjänsten. En målgrupp är personer som behöver arbetsträna på sina egna villkor, och personer på väg in på arbetsmarknaden där resan dit är lång. Här finns personer som behöver ett sammanhang, en känsla av att vara behövda och en uppgift samt möjlighet att utveckla sina resurser. Många skulle må bra av att finnas i ett sammanhang som inte är "myndighet", utan där man söker eget medlemskap. En annan vinst är att man kan fortsätta vara medlem – och vara del i samma gemenskap - oavsett vilka "åtgärder" man befinner sig i över tid. Det stärker känslan av egenmakt. Andra målgrupper är personer med funktionsvariation och samtidig psykisk ohälsa, unga personer med "hemmasittandeproblematik" och personer med anknytningsproblematik. Ett fontänhus skulle kunna bidra till ökad livskvalité för vuxenpsykiatriens patienter, genom att bidra med en kontaktperson på individnivå under en längre tid, något som kan vara en väg in i fontänhusverksamheten och ett socialt liv på deras villkor. Patienter från rättspsykiatri Västmanland, som när de är färdigbehandlade, skulle kunna hitta en möjlig gemenskap att utvecklas inom i Fontänhus Sala om de önskar det. Enligt de erfarenheter som Sveriges Fontänhus Riksförbund har (ordf Inger Blennow), så anser flera rättspsykiatriska enheter i Sverige och deras klienter, att de har god nytta av fontänhusmedlemskap.

Målgrupper för fontänhus i Västmanland – enligt länets kommuner

Fontänhuset finns till för alla personer med psykisk ohälsa förutom om man har ett aktivt missbruk eller kognitivt funktionshinder. Här nedan är ett urval av målgrupper som nämns i kontakten med kommuner i Västmanland.

- Personer med stressdiagnoser som har lång väg tillbaka till arbete, och som under längre tid behöver arbetsträna på lågt procenttal utifrån sin dagsform.
- Personer med psykiska diagnoser, som har svårt att få arbete men har resurser de skulle kunna utveckla i en stödjande gemenskap, vilket skulle förbättra livskvalitén.
- Personer som har en samsjuklighet där psykisk ohälsa ingår.
- Personer som bor i en liten kommun där det inte finns kompetens - eller antal deltagare - för att skapa verksamheter som utvecklar de enskilda personernas resurser.
- Personer som har provat olika verksamheter/insatser, men som inte kunnat ta del av det som erbjuds, utan upplever att de "misslyckas".
- Unga personer – en del i "mörkertalet" – som inte tycker de hör hemma i verksamheter och insatser på det sätt de är utformade. Det kan också handla om att deltagarna i dessa verksamheter inte stämmer med den unga personen i ålder, diagnos och sjuklighet.
- Personer som inte vill ha kontakt med, eller bli "inskriven" i myndigheters verksamheter. Skälet kan vara att personen inte har tillit till myndigheter. Personen kan också tidigare ha "misslyckats" med insatser som inte varit anpassade till personens aktuella förmåga, och att myndigheten har misslyckats med att anpassa stödet till personens förmåga och behov.
- Personer som inte passar in i "rören"- verksamheter med tydliga avgränsningar- och därmed hamnar "mellan stolarna".

- Personer med psykisk ohälsa som flytt/migrerat till Sverige. Personer som behöver trygghet och gemenskap samt lära sig språket för att kunna studera och arbeta.
- Personer som haft försörjningsstöd under lång tid, och "provat allt", men ändå inte nått egen försörjning.

Några röster från länet - Vad behövs för att fontänhusmodellen ska kunna bli verklighet?

- Att det finns vetenskapligt/objektivt stöd för att fontänhusmodellen fungerar.
- Att fontänhusmodellen inte ersätter någon av de verksamheter som redan finns, utan istället kompletterar och förstärker befintlig verksamhet.
- Att politiken, kommunen/kommuner och Region Västmanland kan/vill och har förmåga att samverka kring fontänhusmodellen och skapa den ekonomi som behövs, och att den är långsiktig.
- Att tillgängligheten för medlemmar är hög: att det inte är krångligt att ta sig till fontänhuset, och att det inte blir någon resekostnad till och från fontänhuset för aktiva medlemmar.
- Att fontänhuset täcker de områden/målgrupper där vi som kommun inte alltid når hela vägen fram. Det handlar om att nå ut till yngre, samt nå de individer som i olika omfattning drar sig för att ta emot stöd från myndigheter. Det så kallade "mörkertalet".
- Att vi hittar ett tillräckligt fint hus/fin lägenhet som kan avsättas eller hyras under lång tid. Det är en utmaning, men de flesta kommuner/bostadsföretag har lediga lokaler centralt i dag. Det handlar om att prioritera målgruppen.

Det här fotot av Okänd författare licensieras enligt CC BY-NC-ND.

Sammanställning av svar från kommunerna

Dessa svar ligger till grund för förstudien. Intervjuerna har erbjudits i form av Zoom/Teams-samtal, telefonsamtal eller mejl.

Sammanställning av svar – Västerås

Verksamheter som ser fontänhusmodellen som ett komplement och ett stöd för personer inom målgruppen: 367 personer + 50% av de som rehabiliteras inom psykiatri.

Sysselsättning psykiatri 167 personer. Berith Östensson, enhetschef, Västerås stad, Vård och omsorg.

Inom Rehab psykiatri kan cirka 50% av de som behöver rehabiliteras vara passande för fontänhusverksamhet. Mari Forslund rehab-koordinator, psykiatri.

Sysselsättningsverksamhet 200 personer. Heléne Karlsson, Strateg Vård och omsorgsförvaltningen Christina Persson, Utvecklingsledare, och Päivi Viisteensaari, Enhetschef, socialkontor ekonomi Individ- och familjeförvaltningen.

600 personer är långtidssjukskrivna för psykisk ohälsa (mer än 6 mån).

3775 personer är långtidsarbetslösa i Västerås (arbetslösa i över 12 mån).

Kommentar:

Västerås: Västerås har tillräckligt många personer inom fontänhusmodellens målgrupper för att ha ett eget större fontänhus. Här finns flera intresseföreningar för psykisk ohälsa/hälsa, som skulle kunna vara en del i utvecklingen av ett fontänhus. I Västerås finns ett stort utbud av olika verksamheter och insatser för fontänhusets målgrupper. Personer med psykisk ohälsa som inte har tilltro till myndigheter, eller som känner sig svikna av myndigheter, kan hitta en fristad och utvecklingsmöjligheter i Fontänhus Västerås. Ett fontänhus kan brygga över de olika verksamheterna i Västerås och ta emot personer som av olika skäl inte får de stöd de behöver. Även yngre personer med psykiatriska diagnoser - som inte känner sig hemma i de verksamheter som erbjuds - kan passa in i fontänhusmodellen. Personer med psykiatriska diagnoser, som har svårt att få ett arbete, men som har resurser de kan utveckla, kan också öka sin livskvalité och upplevelse av meningsfullhet i gemenskapen på Fontänhus Västerås. Rehabilitering och arbetsträning för personer som har lång väg tillbaka till arbete och behöver vara verksamma på liten procentgrad som varierar olika dagar för att inte återinsjukna, skulle också kunna utvecklas väl i den stödjande gemenskapen på Fontänhus Västerås.

Sammanställning av svar

Sysselsättning psykiatri

På sysselsättning psykiatri finns 167 deltagare.

Berith Östensson har besökt tre fontänhus och tycker att modellen skulle vara bra även för många av deltagarna. Fontänhusverksamheten passar många grupper. Hon tycker också att det är bra att man kan vara medlem i ett fontänhus så länge man vill, och att medlemskapet inte är avhängigt av ”biståndsbeslut” och var man får sin ersättning ifrån. Det skapar trygghet och tillit hos deltagarna. Berit Östensson menar också att ett fontänhus skulle även kunna brygga över de olika verksamheterna i Västerås och ta emot personer som av olika skäl inte får de stöd de behöver.

I Västerås finns mötesplatser för personer med psykisk ohälsa, personer som ofta är tungt medicinerade. Det är mest äldre personer som kommer, som vill fika och spela bingo.

De unga personerna med psykisk ohälsa kommer tyvärr sällan till mötesplatserna. De kan vara så att de hellre skulle välja att delta i ett fontänhus som upplevs som en friskare och mer inspirerande miljö. Det skulle minska deras isolering och utveckla deras resurser.

Modellen som fontänhuset i Malmö har, är den som jag tycker skulle passa oss bäst. Den skulle jag vilja titta närmare på”.

Det är viktigt att Fontänhuset har en hög tillgänglighet och är kostnadsfritt, även eventuella resor bör vara kostnadsfria.

Berith Östensson, enhetschef, Västerås stad, Vård och omsorg, Sysselsättning psykiatri

Rehab-koordinator, psykiatri

Cirka 50 % av de som rehabkoordinatören Mari Forslund träffar skulle kunna passa för Fontänhusverksamhet. Många som inte kan komma ut i arbete/sysselsättning på ”vanligt” sätt. Som kanske har stått vid sidan av samhället en längre period och där det är bra att börja med små, små steg, menar hon.

I Västerås har vi en del liknande insatser så som Samordningsteamet, olika sysselsättning via LSS som också kan vara ett stöd för den målgruppen.

Mari Forslund rehab-koordinator, psykiatri, Västerås

Vård- och omsorgsförvaltningen och Individ- och omsorgsförvaltningen

Christina Persson, Utvecklingsledare, och Päivi Viisteensaari, Enhetschef, socialkontor ekonomi Individ- och familjeförvaltningen

200 personer deltar i sysselsättningsverksamhet (enligt Socialtjänstlagen) inom Vård- och omsorgsförvaltningen. Man erbjuder allt från sammanhang för social interaktion till arbetsuppgifter där arbetslivserfarenheten kan vara attraktiv på arbetsmarknaden. Individ- och familjeförvaltningen erbjuder också sociala mötesplatser och ”sysselsättning” i den verksamhet som kallas Re-turfabriken. Inom Sysselsättning psykiatri erbjuder man även stöd under en viss tid när det gäller arbetsträning, till exempel vid en reell arbetsträning inför exempelvis lönebidragsanställning.

Ett Fontänhus skulle kunna vara intressant för Västerås om der erbjuder något som inte dessa förvaltningar erbjuder. I nuläget ser inte Heléne Karlsson, Christina Persson och Päivi Viisteensaari att det finns något sådant behov som ligger utanför det som förvaltningarna erbjuder.

Heléne Karlsson, Strateg Vård- och omsorgsförvaltningen, Christina Persson, Utvecklingsledare, och Päivi Viisteensaari, Enhetschef, socialkontor ekonomi Individ- och familjeförvaltningen

Sammanställning av svar – Hallstahammar och Surahammar

Verksamheter som ser fontänhusmodellen som ett komplement och ett stöd för personer med behov: Hallstahammar, cirka 100 personer (+ ev elever från Vuxenutbildning och svenska för invandrare) Surahammar, cirka 12 personer (+ ev personer från arbetscenter och samordningsteamet)

466 personer är långtidsarbetslösa (över 12 mån)
Hallstahammar, cirka 279 personer och Surahammar, cirka 187 personer

60 personer är långtidssjukskrivna för psykisk ohälsa (över 6 mån)
Hallstahammar, ca 40 personer och Surahammar, ca 20 personer

Kommentar:

Hallstahammar och Surahammar: Hallstahammar har tillräckligt många i målgruppen för att starta ett eget mindre fontänhus, men tillsammans med Surahammar kan den resurs som ett fontänhus är, skapa ökad livskvalité hos medlemmarna och en god ekonomi för båda kommunerna genom minskade utanförskapskostnader. I Hallstahammar och Surahammar nämner man målgrupper som personer med psykiatrisk diagnos och samsjuklighet, långtidsarbetslösa som av olika skäl behöver en annan form av verksamhet än som erbjuds i dag. Ett fontänhus - där dessa personer får växa utifrån de resurser och förmågor de har just nu, och utvecklas utifrån sin egen förmåga och takt, innan anvisning skulle vara en vinst. En annan målgrupp är personer som har haft försörjningsstöd under lång tid och provat olika insatser men inte kommit vidare till egen försörjning. Flyktingar från till exempel Syrien och Afghanistan kan också få en fristad att utvecklas och lära sig svenska i den gemenskap som Hallstahammars och Surahammars fontänhus kan erbjuda.

Sammanställning av svar

Hallstahammar

Jobbcentrum/Samordningsteamet/Motivationssatsning, LSS för daglig verksamhet/individuell placering, Individ- och familj – VEGA öppenvård och socialpsykiatri

På grund av hälsoproblematik är dessa personer inte riktigt redo för de insatser som erbjuds till exempel inom Jobbcentrum. Även om aktiviteter anpassas utifrån förmåga, behövs ett forum – ett fontänhus - där de får växa utifrån de resurser och förmågor de har just nu, och utvecklas utifrån sin egen förmåga och takt innan anvisning. Jobbcentrum kan vara en för hög tröskel för vissa personer då syftet med anvisningen är en uttalad arbetsinriktad aktivitet där det bör finnas någon form av närvaro- och progressionsförmåga. Personerna anvisas från försörjningsstöd och arbetsförmedlingen. Till samordningsteamet anvisar även KAA (det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar) och Försäkringskassan. Detta betyder att personer som inte har en anvisande part har inte möjlighet till stödet.

Hanna Stålarv (enhetschef på Jobbcentrum/samordningsteamet/motivationssatsning) har samtalat med, Anna Lövstrand (enhetschef inom LSS för daglig verksamhet/individuell placering) och Maria Åkerlind (enhetschef på IFO individ- och familj gällande VEGA öppenvård och socialpsykiatri).

Hallstahammar

Vuxenutbildning och svenska för invandrare

Vi har i och med pandemin fler som mår sämre än tidigare, så vi ser ett stort behov av fontänhus. Vi har gjort enkätundersökningar under ”distansperioden” där ser vi att många inte mår bra hemma. Ensamheten leder till tankar som är jobbiga att hantera. Det är viktigt att det finns verksamheter där man får ingå i en gemenskap och där man får vara delaktig och utvecklas. Vi har sett att ensamhet och isolering skapar ohälsa.

Vi har en verksamhet som till viss del kan likna fontänhus, T-huset för kvinnor.

Arezo Taki, Rektor för vuxenutbildning och svenska för invandrare

Surahammar

Arbetscenter och Samordningsteamet

När det gäller målgruppen för ett fontänhus - och antalet personer - så är det svårt att veta, vi får våra deltagare via våra remitterter. Alla som lider av psykisk ohälsa, kan ha nytta av ett fontänhus.

Liknande verksamhet, kan vara Samordningsteamet som vänder sig till målgruppen.

Viktigt för att vi ska kunna stödja ett fontänhus är att det ej blir på bekostnad av den befintliga verksamheten, utan att det är ett komplement. Det är också viktigt att säkerställa närheten till insatsen så inte avståndet blir ett hinder för deltagarna. Vi önskar också oberoende forskning och vad den visar för positiva effekter.

Bengt Eriksson, enhetschef Arbetscenter, Susanne Johnsson, Socialkonsulent Samordningsteamet.

Surahammar

Individ- och familjeomsorgen, Ekonomiskt bistånd, Socialpsykiatri, Bistånd LSS

De som i dag har sysselsättning och boendestöd, är i dagsläget inte redo för en mer arbetslivsinriktad rehabilitering. Om man gör en grov uppskattning kommer kanske 2 personer med insatser inom socialpsykiatri vara redo för de insatser som fontänhus erbjuder inom 1 år.

På försörjningsstöd har vi cirka 10 personer som hör till målgruppen och som skulle ha stor nytta av modellen. Många av dessa har varit aktuella på försörjningsstöd under lång tid och provat olika insatser men inte kommit vidare till egen försörjning.

Inom IFO har vi en liknande verksamhet som heter Centralpunkten, de erbjuder sysselsättning samt boendestöd till personer med psykisk ohälsa.

Avgörande faktorer för oss är att stödet ska vara lättillgängligt för våra kommuninvånare. Sen är kostnaden avgörande, är verksamheten kostnadseffektiv? Leder modellen till att personer blir självständiga, får ökad livskvalitet, kommer ut i egen försörjning.

Sara Alverås chef Individ- och familjeomsorgen, har svarat tillsammans med sina kollegor Susanne Gustafsson teamledare på Ekonomiskt bistånd, Gunilla Konpan Palm biståndshandläggare Socialpsykiatri, Cecilia Söderman teamledare Bistånd/LSS.

Sammanställning av svar – Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg

Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg – personer med psykisk ohälsa, personer som har behov av rehabilitering och personer som behöver stöd för att få ett arbete eller komma tillbaka till arbete, cirka 849 personer.

Det finns också ett ”mörkertal” som består av unga personer ännu inte sökt stöd hos någon myndighet och personer som inte riktigt passar in i något av det som erbjuds, personer som ”hamnar mellan stolarna”.

Antalet personer inom målgruppen

Verksamheter som ser fontänhusmodellen som ett komplement och ett stöd för personer med behov:

- Fagersta cirka 113 personer
- Skinnskatteberg cirka 25 personer
- Norberg cirka 22 personer

599 personer är långtidsarbetslösa: Fagersta ca 407 personer, Skinnskatteberg ca 64 personer, och Norberg ca 128 personer (mer än 12 månader)
90 personer är långtidssjukskrivna för psykisk ohälsa: Fagersta ca 50 personer, Skinnskatteberg ca 20 personer, Norberg ca 20 personer (mer än 6 månader)

Kommentar:

Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg: Fagersta har tillräckligt många potentiella medlemmar i ett fontänhus för att kunna starta ett fontänhus i egen regi, men kan man samverka och också bjuda in personer från Skinnskatteberg och Norberg till verksamheten, så används resurserna på ett mer hållbart sätt och skapar en bättre ekonomi. I små kommuner kan det ibland saknas resurser för att tillgodose personer med speciella behov, vilket gör att de inte får den livskvalité som vore möjlig. Målgrupper som skulle ha nytta av Fontänhus FNS är unga personer som tillhör ”mörkertalet” som har en psykisk ohälsa, men som av olika skäl inte sökt sig till de verksamheter som erbjuds. Även personer som inte har tilltro till myndigheter, har en given plats i fontänhuset. En annan målgrupp är utrikesfödda kvinnor i ESF-projektet ”Kvinna in i Sverige” befinner sig långt från arbetsmarknaden och många lider av psykisk ohälsa i olika former. Vuxenpsykiatriska mottagningen berättar om personer med psykiatriska diagnoser som står långt från arbetsmarknaden, men som i Fontänhus FNS skulle kunna få en meningsfull vardag. Rehabilitering och arbetsträning för personer som har lång väg tillbaka och behöver möjlighet att vara verksam på liten procentgrad och som varierar olika dagar, skulle också kunna utvecklas väl på ett fontänhus.

Sammanställning av svar

Kvinna in i Sverige

Vi arbetar med utrikesfödda kvinnor i ESF-projektet ”Kvinna in i Sverige”. Dessa kvinnor befinner sig långt från arbetsmarknaden och många lider av psykisk ohälsa i olika former. Fontänhusmodellen fyller ett behov hos denna målgrupp. ”Kvinna in i Sverige” finns i Sala, Köping, Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg. I Norberg har vi 7 kvinnor, i Fagersta 13 och i Skinnskatteberg 7 kvinnor i projektet. Fontänhusmodellen skulle passa dessa kvinnor mycket bra.

Jessika Havela Delprojektledare ”Kvinna in i Sverige”, och Hanna Bergström, Projektledare för projektet.

Fagersta, Skinnskatteberg, Norberg

Vuxenpsykiatriska mottagningen, Rehab

Hos oss har vi både allmän- och psykospatienter, så aktivitets/arbetsmässigt är det väldigt varierat. Vi har många patienter som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det är kanske lite mindre än hälften av våra patienter som skulle kunna ha behov av fontänhusverksamhet, genom att verksamheten minskar ensamhet, skapar meningsfull vardag, gemenskap och vardagsrutiner. Alla kanske inte kan komma ut i arbetsträning på 25% men man kan få en meningsfull vardag. Vi har ett samordningsteam som arbetar med liknande mål som fontänhusen har.

Rehabkoordinator psykiatrin, Maria Munné, Vuxenpsykiatriska mottagningen

Fagersta, Skinnskatteberg, Norberg

Samordningsteam FNS – Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Regionen och FNS

Kommunerna/handläggarna skickar deltagare till oss. Försörjningsstöd kräver motprestation och deltagarna ska ut i arbete sju timmar per dag.

Vi får namnen på deltagarna och gör en intervju. Vill deltagaren, och vi tror att det kan fungera bra, så får man vara med i verksamheten. Vi hjälper till att ordna arbetsträning och vi har en arbetsförmedlare på 40%, vilket är en bra situation. Vi har ett år på oss att få ut personen i sysselsättning, ibland får vi mer tid.

Många deltagare från Norberg och Skinnskattebergs vill/kan inte åka till Fagersta. Vi försöker lösa detta genom att åka till Norberg och Skinnskatteberg. Dessa sköra personer behöver börja med vardagsträning och social träning, sådan träning som man får på ett fontänhus. På så sätt vore det bra om de kunde starta och förbereda sig där. När det gäller yngre personer utan sysselsättning, så ser vi att många inte mår bra och vi försöker få kontakt med dem. För den här målgruppen skulle också fontänhusmodellen fungera bra. Även om vi arbetar i lugn takt, finns det personer som inte klarar av våra krav. De skulle ha nytta av att börja med ett medlemskap i ett fontänhus, och arbeta utifrån sin aktuella förmåga. Jag har besökt fontänhuset i Örebro och mött medlemmarna där. Vi har personer med samma behov, som behöver gemenskap för att inte må sämre, men som klarar väldigt lite. I de fallen kan fontänhus göra stor nytta innan deltagarna kommer till oss. Det skulle underlätta för oss att personerna redan har tränat på att gå upp på morgonen, vant sig vid att äta på bestämda tider och har tränat socialt.

Annelie Söregård, verksamhetsledare Samordningsteam Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg – Samordningsteam Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Regionen.

Fagersta

Socialförvaltningen, individ- och familjeomsorgen

Det finns ett ganska stort mörkertal (i synnerhet unga) som av olika anledningar drar sig för att söka sig till och be om hjälp från verksamheter och/eller personer som är kopplade till myndigheter. Samtliga av oss som svarat på frågorna tycker det är positivt att fontänhusmodellen är mer ett ideellt, om än professionellt styrt, initiativ som mer eller mindre är brukarägt. Det är en framgångsfaktor utifrån möjligheterna att fånga upp unga personer i målgruppen samt de individer som drar sig för att etablera eller känna sig intvingade ”myndighetsstämpla de” kontakter.

Det är en klar fördel att det inte finns några krav på att vara definierad som patient via Regionens psykiatri eller att man inför utredning och biståndsbeslut behöver redovisa diagnos.

Fontänhusmodellen ger oss möjlighet att arbeta mer förebyggande samt fånga upp personer som drar sig för att på olika sätt bli ett ”ärende”.

Unga vuxna, personer med samsjuklighet, de som har boendestöd och deltagare på Kolarbygården. Målgrupper som vi känner till som skulle kunna ha nytta av fontänhusmodellen är framför allt yngre personer som kommunen inte alltid lyckas erbjuda rätt form av lösning, det handlar om personer med samsjuklighet (missbruk/psykisk ohälsa) samt vissa av de personer som ingår i den kommunala psykiatrins verksamheter - boendestöd och deltagare på Kolarbygården. Målgrupper och antal deltagare till studier, arbetsträning och arbete.

Väljer vi de som har förutsättningar att gå mot sysselsättning, studier eller arbete får vi en mindre siffra. Den lägre siffran kan återspegla att vi kanske i många fall inom kommunen och andra myndighetslösningar inte fullt ut lyckas att erbjuda tillräckligt figursydda stödinsatser för att utveckla varje individs sanna potential. Just nu kanske siffran landar på 40-50 personer.

Alla målgrupper – även mörkertal och de som kan förbättra sin psykiska hälsa.

Väljer vi i stället att se Fontänhuset som en plats för mer eller mindre samtliga som passar målgruppen (oaktat om de enligt våra bedömningar kommer att klara av att gå mot sysselsättning eller inte) blir det såklart fler individer. Fontänhuset lyckas förhoppningsvis även fånga in delar av ett mörkertal, och i så fall har vi ett 100-tal personer.

Sammanställningen för Fagersta är gjord av Jonas Murray Calander, enhetschef Socialförvaltningen. Bidragit till svaret har Ingrid Holmgren, Socialchef och Sari Korpelin, Chef för individ- och familjeomsorgen.

Norberg

Vårdcentralen, psykisk ohälsa

Jag tror definitivt att modellen skulle kunna vara ett stöd för många som jag möter i mitt arbete. Med medlemskap i fontänhuset kommer man ifrån det så kallade ”professionella och myndighet” som vi många gånger har både en övertro på, men som också kan göra människor ”hjälplösa”.

Samordningsteamet här i norra delen erbjuder lite av det ett fontänhus ger, men når inte så många som ett fontänhus skulle kunna göra.

Det som skulle vara bra med ett fontänhus är att det minskar människors utsatthet. Vi har alla skäl – både av etiska, moraliska och ekonomiska - att vinna på det. En verksamhet som fontänhus ger sådana möjligheter och det är verkligen en verksamhet att uppmuntra och stödja, inte minst för en ”liten och fattig kommun som Norberg”.

Det behövs naturligtvis anställda människor som brinner för saken, förstår grundtanken med fontänhus och har ett lösningsfokuserat förhållningssätt och en tilltro till människors kompetens och vilja till förändring. Men framför allt behövs åtminstone några politiker som både tror på idén men också ”kan tala för saken”.

Eva Dickfors von Knorring Socionom /kurator Norberg Vårdcentral

Norberg

Socialförvaltningen

Personer som skulle kunna vara aktuella för ett så kallat fontänhus finns i Norberg, men jag kan inte svara på hur många de är. Att socialförvaltningen har klienter som har behov av stöd i annan form från samhället för att kunna bryta sin isolering och komma närmare sysselsättning/arbete det är väl känt, och i regel så har små kommuner inte resurser att möta upp dessa personer.

Nathalie Andersson, 1:e soc.sekr vuxen

Norberg

Funktionsnedsättning LSS

Ungefär mellan 10-15 personer från den verksamhet jag ansvarar för skulle kunna ha nytta av att vara aktiva i ett fontänhus.

Målgruppen vi jobbar med inom arbetsmarknad/Kommunservice/ försörjningsstöd har ofta en bakgrund med arbete, men man har av olika anledningar hamnat lite ”snett”.

Kommunservice hos oss skulle kunna likna fontänhusets verksamhet.

Det är viktigt att vi undersöker underlaget för ett fontänhus, arbetsmässigt och ekonomiskt. Fontänhusverksamheten behöver visa på en synlig och dokumenterad effekt för målgruppen.

Therese Nyman, Områdeschef funktionsnedsättning.

Skinnskatteberg

Funktionsnedstättning LSS

Vi är en liten kommun och har ett fåtal personer inom vår målgrupp som skulle passa för fontänhus verksamhet, kanske ungefär 3 personer.

Vi har idag boendestöd samt även en mötesplats/sysselsättning för målgruppen inom kommunpsykiatri där vi arbetar individbaserat och hjälper och stöttar med det mesta. Vi har även integration och arbetsmarknadsenheten som arbetar med sysselsättning.

Jag tror helt klart att fontänhusmodellen skulle vara bra för våra brukare, men vi är en för liten kommun för att kunna driva ett själva.

Emma Signal, enhetschef LSS.

Skinnskatteberg

Vård- och omsorg

Verksamheten skulle passa flera av våra deltagare. Tillgängligheten avgör om personer kommer att ta sig till fontänhuset.

Kanske handlar det om 10-15 personer totalt från Skinnskatteberg – kan vara fler. Det finns också personer som borde ha kontakt med oss, men inte har det – kanske de skulle vara mer intresserade av fontänhusmodellen än den verksamhet vi erbjuder. En annan grupp är de med funktionsnedstättning (LSS).

Vi har cirka 5-6 deltagare som är aktuella för samordningsteamet, som precis är i uppstart. Men det är svårt att få personer till samordningsteamet i Fagersta. Förra året hade vi två inskrivna, vi skulle kunna haft 10 personer. Vi försöker få iväg personerna och hjälpa dem. Ofta handlar det om osäkerhet och rädsla, många har social fobi och vill inte åka buss. De är också oroliga över vilka andra som kommer att vara på plats i Fagersta.

Det avgörande när det gäller fontänhus är om man kan tänka sig en fontänhus-filial i vår kommun. Detta på grund av att personerna har svårt att motivera sig att ta sig iväg. Något vi redan har och som främjar sociala möten är en ”Träffpunkt” inom verksamhet Arbetsmarknadsenheten. För tillfället är den stängd på grund av sjukskrivningar och covid 19.

Anneli Eriksson, TF enhetschef inom vård och omsorg.

Sammanställning svar - Köping, Arboga och Kungsör

Personer med psykisk ohälsa, personer som har behov av rehabilitering och personer som behöver stöd för att få ett arbete eller komma tillbaka till arbete.

Verksamheter som ser fontänhusmodellen som ett komplement och ett stöd för personer med behov:

Köping cirka 130-200 personer

Arboga cirka 40-75 personer

Kungsör cirka 10-30 personer

”Mörkertalet” som alla tre kommunerna nämner - ofta unga vuxna i utanförskap som ännu inte sökt eller tagit emot den hjälp som erbjudits, eller andra personer som inte anser att de passerar in i den grupp/åtgärd de placeras i.

Cirka 1136 personer är långtidsarbetslösa (mer än 12 mån): Köping 642 personer, Arboga 268 personer och Kungsör 226 personer

Cirka 200 personer är långtidssjukskrivna för psykisk ohälsa (mer än 6 mån) : Köping ca 100 personer, Arboga 50 personer, Kungsör ca 50 personer.

Kommentar:

Köping, Arboga och Kungsör:

Köping har tillräckligt många personer i målgrupperna för att skapa ett eget fontänhus, men tillsammans med Arboga och Kungsör är det möjligt att erbjuda fontänhusmodellen för flera personer i regionen. Arboga – som har nära till Örebro – skulle eventuellt kunna samverka med Fontänhuset Örebro. Ett eventuellt Fontänhus KAK har – speciellt i Köping – fördelen av att redan ha engagerade personer i brukarorganisationer som önskar fontänhusmodellen till kommunen. Man har också gjort en enkel enkätstudie, där man tillfrågat 42 personer inom socialpsykiatri om de önskar något mer än den väl fungerande verksamhet som redan finns. 36 personer svarade att fontänhusmodellen skulle erbjuda något nytt, och skapa en möjlighet för dem att utvecklas och minska deras ensamhet och isolering. Unga personer med psykisk ohälsa som inte har kommit in på arbetsmarknaden, är en annan grupp. Personer med psykisk ohälsa i form av utmattningssyndrom och personer med psykosjukdomar som är sjukskrivna länge, ibland i flera år, lider av isolering och ensamhet. En annan målgrupp är personer som är oroliga över att inte klara av arbetsträning, eller som återinsjuknat på grund av arbetsträning. Personer med psykisk ohälsa som är isolerade och har en missbruksproblematik. Fontänhus KAK är också en möjlighet för många som har varit långtidssjukskrivna - eller de som har sjukersättning - att hitta meningsfulla aktiviteter i vardagen.

Sammanställning av svar

Psykiatri

Rehabilitering

”Vi arbetar med personer som är i arbetsför ålder – mellan 18 och 65. Målet är att de ska börja arbeta efter sin förmåga.

Vi möter - bland många andra - unga personer med psykisk ohälsa som inte har kommit in på arbetsmarknaden. Personer med psykisk ohälsa i form av utmattningssyndrom och personer med psykosjukdomar. Många är sjukskrivna länge, ibland i flera år.

Fontänhusmodellen skulle passa för många av de personer jag möter, de flesta lider av isolering och ensamhet.

För de personer som är oroliga över att inte klara av arbetsträning, eller som återinsjuknat p.g.a arbetsträning är fontänhus en lösning som vi behöver, men som vi inte har i KAK-regionen. Jag som rehabkoordinator har cirka 20 personer just nu som skulle passa bra för fontänhusmodellen”.

Caroline Funk, Rehabkoordinator vuxenpsykiatri

Vuxenpsykiatrisk mottagning

”Vuxenpsykiatriska mottagningen i Köping hade över 22.000 öppenvårdskontakter förra året. Dessa var utspridda på 5661 unika patienter. Självklart är inte alla dessa aktuella på mottagningen. Många gånger är det frågan om remissbedömningar.

För vår målgrupp finns inte tillräckligt med stöd när det gäller att vara ute i sociala sammanhang, eller för att få träna på vardagliga strukturer. Det skulle fontänhuset kunna erbjuda, och det är en möjlighet som saknas när det gäller rehabilitering.

För en del patienter som står långt ifrån arbetsmarknaden är steget till arbetsträning för stort och tufft. En del behöver börja med någon slags sysselsättning som inte ställer lika höga krav, som att man ska klara av 25% arbetsträning.

Det vore också en möjlighet för många som har varit långtidssjukskrivna - eller de som har sjuksättning - att hitta meningsfulla aktiviteter i vardagen”.

Enhetschef Julia Fosstveit, psykiatri, rehab-koordinator och övrig personal

Köping

Socialpsykiatri och LSS Funktionshinder

Cirka 100 personer (på boenden) har boendestöd och cirka 40 av dem är på Knytpunkten. Vissa personer är dock inte välkomna på Knytpunkten, de med alkoholproblem. Mörkertalet när det gäller unga personer är cirka 20-30 personer, de befinner sig inom öppenvården i dag.

Det jag tycker om med fontänhus, och som skulle vara ett stöd för oss, är att alla är välkomna att få stöd, även de med alkoholproblem.

Något annat som är bra, är att fontänhus omfattar ett antal olika professioner – till exempel ehandlare – som vi inte har tillgång till i dag på Knytpunkten.

Enhetschef Ann-Sofie Pettersson, socialpsykiatri och LSS, Köpings kommun

Köping

Projekt Brukarperspektiv

Vi har ställt frågor till 42 personer inom socialpsykiatri om vad de önskar för att få ökad livskvalité. Frågorna har ställts för att komplettera Förstudie Fontänhus. Det är 42 personer som svarat på samma frågor (se bifogat frågeformulär). Det är Anne - och vid några tillfällen personal - som ställt frågorna. Frågorna ställdes under tiden 10/5 - 27/5 - 21.

- 16 personer har kontakt med Knytpunkten.
- 1 person har kontakt med Ria.
- 25 personer har inte någon mötesplats som de besöker.

36 personer av de 42 som svarat vill ha ett fontänhus med mer aktiviteter och en modell som passar dem bättre än det som erbjuds, fem är inte intresserade, en person vet ej.

Två av personerna som tillfrågades på Gläntan och Backen har besökt fontänhuset i Örebro, och kunde berätta mer om hur ett fontänhus fungerar för sina kollegor.

Anne Andersson, projektledare Brukarperspektiv

Arboga

Socialpsykiatri och LSS Funktionshinder

Målgrupp i Arboga för fontänhus: 1) Yngre personer som bör få hjälp att återgå till livet och etablera sig socialt, de är cirka 10-15 personer. 2) Personer som har en längre historia av psykisk ohälsa, de är cirka 30 personer.

Underlaget för ett fontänhus styrs av hur många personer i målgruppen vi har, men också av tillgänglighet som handlar om avstånd och kostnad för resor. Antingen finns fontänhuset centralt i Arboga, eller så är det kostnadsfritt att resa till ett fontänhus i till exempel Köping. Är det kostnadsfritt, tror jag att många skulle kunna tänka sig att bli medlemmar.

Fontänhusets arbetslivsinriktning tycker jag är viktig och bra. Det skapar en förhoppning hos deltagarna att de i någon mån ska kunna förbättra ekonomin. Dålig ekonomi skapar ofta en sämre psykisk hälsa. Det är svårt att som fattig se positivt på tillvaron.

Ett fontänhus skulle kunna förbättra inriktningen mot psykisk ohälsa, och när det gäller personer med behandling för missbruk – det vore en tillgång för Arboga.

Jan Regendanz-Valentin Enhetschef inom verksamheten för funktionshinder (Socialpsykiatri och LSS)

Inom LSS har vi cirka fyra personer som skulle passa för fontänhusmodellen. Inom boendestöd, cirka 20 personer. Gruppen är dock svårmotiverad när det gäller att ta sig utanför lägenheten. De kan alltså bli svårt för många att ta sig till ett fontänhus i Arboga och antagligen är det ännu svårare om fontänhuset ligger i Köping.

Socialpsykiatri har ett mörkertal, personer som inte söker stöd av oss. De kanske inte vill erkänna för sig själva att de behöver stöd, även om vi skulle tycka det. För den målgruppen kanske fontänhus är intressant.

Fontänhus är en bra modell för våra målgrupper, det skulle framför allt minska isolering och ensamhet.

Fontänhusets modell - att anpassa verksamheten till individens behov – är bra. Vi erbjuder gruppverksamhet, men innehållet är inte anpassat till den enskilde deltagaren.

Självkänslan hos dessa personer är låg och de är inte vana vid att ta plats och välja själva. Jag tror jag att fontänhusmodellen skulle stärka deltagarnas självkänsla och på det sättet skulle de må bättre och kunna uttrycka sina behov på ett bättre sätt.

De personer jag tänker på har dålig ekonomi, omkostnader som resor till fontänhuset kan inte ligga på deltagarna, eftersom de sällan har pengar till sådant.

Cecilia Ring Moberg, verksamhetschef funktionshinder

Kungsör

Socialförvaltningen

Det vore intressant för oss att vara en del av ett fontänhus, men vi har för litet underlag för att kunna starta ett eget. Om vi får tillgång till ett fontänhus kan vi erbjuda personer med speciella behov att delta i fontänhusets verksamhet.

Lena Dibbern, socialchef, Socialförvaltningen

Kungsör

Individ- och familjeomsorgen

Ett uppskattat antal personer som skulle kunna ingå i fontänhusverksamhet är minst 30 personer. Det finns också ett mörkertal eftersom vi inte riktigt lyckats att fånga målgruppen i egen verksamhet.

Vi ser ett ökat behov av att få delta i en inbjudande verksamhet utan obligatoriska måsten, med fokus på meningsfullhet och tillhörighet. Så fontänhusmodellen är bra på så sätt.

En liknande verksamhet vi har i Kungsör är Centrumkyrkans Kungsörs återvinning och second-hand. De har sedan många år etablerade kontakter med personer med psykisk ohälsa och som är återkommande kunder till deras kafé för samvaro.

Om fontänhuset skulle finnas i till exempel Köping, skulle det innebära att vårt deltagande skulle bli mycket lägre, eftersom målgruppen vi pratar om många gånger inte kan bekosta resorna själva. En annan nackdel är också att målgruppen i Köping med säkerhet är betydligt större vilket skulle kunna ha en negativ påverkan, den grupp vi pratar om har ofta svårt för ett större antal främmande personer, något av ett bekymmer som redan finns i kyrkans verksamhet på vår ort.

Christer Zegarra Eriksson, områdeschef individ- och familjeomsorgen/individ- och familjeomsorgen.

Sammanställning av svar – Sala

Verksamheter som ser fontänhusmodellen som ett komplement och ett stöd för personer med behov:

- Cirka 120 personer (+ behov men utan antal personer: Sala Väsby vårdcentral, Vuxenpsykiatriska enheten, rättspsykiatri Västmanland).
- Långtidsarbetslösa: (över 12 månader) : cirka 481 personer
- Långtidssjukskrivna för psykisk ohälsa: (över 6 månader) cirka 110 personer.

Kommentar:

Sala: Sala har flera medlemmar i intresseföreningar och brukarorganisationer för psykisk ohälsa, som är villiga att vara med och starta ett Fontänhus Sala. Sala har också tillräckligt många personer i kommunen som tillhör målgruppen för att skapa ett eget fontänhus. Målgruppen finns till största del inom socialpsykiatrin, boendestöd, arbetsmarknadsinsatser, Kommunala aktivitetsansvaret, Samordningsteam Sala, Svenska För Invandrare och Socialtjänsten. En målgrupp är personer som behöver arbetsträna på sina egna villkor, och personer på väg in på arbetsmarknaden där resan dit är lång. Här finns personer som behöver ett sammanhang, en känsla av att vara behövda och en uppgift samt möjlighet att utveckla sina resurser. Många skulle må bra av att finnas i ett sammanhang som inte är ”myndighet”, utan där man söker eget medlemskap. En annan vinst är att man kan fortsätta vara medlem – och vara del i samma gemenskap - oavsett vilka ”åtgärder” man befinner sig i över tid. Det stärker känslan av egenmakt. Andra målgrupper är personer med funktionsvariation och samtidig psykisk ohälsa, unga personer med ”hemmasittandeproblematik” och personer med anknytningsproblematik. Ett fontänhus skulle kunna bidra till ökad livskvalité för vuxenpsykiatrins patienter, genom att bidra med en kontaktperson på individnivå under en längre tid, något som kan vara en väg in i fontänhusverksamheten och ett socialt liv på deras villkor. Patienter från rättspsykiatri Västmanland, som när de är färdigbehandlade, skulle kunna hitta en möjlig gemenskap att utvecklas inom i Fontänhus Sala om de önskar det. Enligt de erfarenheter som Sveriges Fontänhus Riksförbund har (ordf Inger Blennow), så anser flera rättspsykiatriska enheter i Sverige och deras klienter, att de har god nytta av fontänhusmedlemskap.

Sammanställning av svar

Arbetsmarknadsenheten

Vi har en målgrupp på ca 120 personer som skulle kunna passa fontänhusverksamhet. De återfinns till största del inom socialpsykiatri, boendestöd, arbetsmarknadsinsatser, KAA, Samordningsteam Sala, SFI och socialtjänsten. Nyttan ligger i hela konceptet som Fontänhus levererar. Det ger ett sammanhang, en känsla av att vara behövd och ha en uppgift. Vidare är det en insats som du som samhällsmedborgare själv kan ansöka om medlemskap i. Det ger en öppen ingång som stärker känsla av egenmakt.

Medlemskapet kommer att öka personers delaktighet i samhället, gemenskap med andra i samma situation, ge en större ”vikänsla” och en tro på sig själva. Vi har sett och hört om det när medlemmar berättat om sin resa. Det finns idag en väl grundad erfarenhet av att modellen har mycket goda resultat på många sätt.

Det finns idag verksamheter som tangerar vissa delar av fontänhuskonceptet. Socialpsykiatri är en verksamhet med kreativt inslag och sammanhangstanke varje dag. Det är såklart avgörande att vi alla tror på konceptet och vill få till detta fullt ut. Här tror jag ändå att vi är många som är enade på olika nivåer.

Den stora faktorn – om vi har möjlighet att starta ett fontänhus - ligger i ekonomin och att ett hus ska finnas tillgängligt. Men inget är omöjligt om vi tillsammans sätter ett stort värde till fontänhus som idé.

Sammantaget så är vi mycket intresserade av att starta och driva ett fontänhus i Sala.

Anette Häggqvist, bitr enhetschef, Arbetsmarknadsenheten

Sala Väsby vårdcentral

De målgrupper jag tänker på – som skulle passa ett fontänhus - är personer med funktionsvariation och samtidig psykisk ohälsa, personer med ”hemmasittandeproblematik”, personer med anknytningsproblematik, med flera.

Hur många personer som finns inom målgruppen kan jag ej uttala mig om, men om vi ser till endast diagnoser kring ohälsa psykiatri, har Sala en hög andel nationellt.

Mig veterligen finns ingen verksamhet i Sala som skulle kunna samla dessa målgrupper och behov. Men för att satsa på ett fontänhus behöver vi fakta kring behovet, och utvärderingar som visar på nyttan av ett fontänhus för dessa målgrupper, och vi behöver också finansiering.

Louise Berggren, verksamhetschef, Sala Väsby vårdcentral

Vuxenpsykiatriska enheten

Det låter väldigt positivt med ett fontänhus i Sala, många kan passa in. Men när det gäller de personer vi arbetar med så uppfattar vi att det är få som skulle delta i fontänhusverksamhet.

De vi möter kan antingen må väldigt dåligt och vara isolerade och ensamma i sin bostad, andra kan arbeta heltid. Målgruppen för fontänhusverksamhet är några få som finns i mitten av den skalan.

Vi har begränsade möjligheter att komma till våra deltagare. De får komma till oss, och det tycker de är tungt och svårt. Det är många som är isolerade hemma och därmed finns det en stor ensamhetsproblematik bland de som mår sämst. Många av våra patienter vill ha vänner – de vill inte vara isolerade - men många har svårt med sociala kontakter och ofta så har de många avbrutna kontakter på grund av det. Det ett fontänhus skulle kunna bidra med är något som våra patienter önskar – att få en kontaktperson som gör något roligt tillsammans med dem någon gång i veckan. Det skulle kunna motivera dem till ett första steg ut ur isolering. En kontaktperson på individnivå under en längre tid kan vara en väg in i fontänhusverksamheten och ett socialt liv på deras villkor.

Det som är avgörande för om man lyckas med ett fontänhus är vilken uppfattning Salaborna har om fontänhuset. Sala är en liten ort där alla känner alla och det finns fortfarande ett stigma kring psykisk sjukdom.

Enhetschef Lena Ivars och personal på vuxenpsykiatri

Rättspsykiatri Västmanland

Rättspsykiatri Västmanland ger vård till personer inom hela region Västmanland. I Sala kommun finns ingen liknade verksamhet som fontänhus vad jag känner till.

Vi vet inte om våra patienter skulle kunna tänka sig att delta i fontänhusverksamhet och ha någon nytta av det.

Om fontänhus blir aktuellt är det bra för oss att få kunskap om verksamheten, så att vi kan beskriva den för patienterna innan de slussas ut från oss, så de har möjlighet att välja själva.

Ewa Weiborn, enhetschef, Stefan Lundqvist, enhetschef

Del 2

1. Enkät socialpsykiatri Köping. Anne Andersson, projektledare för Brukarperspektiv Socialpsykiatri Köpings kommun. Frågor och svar.

2. Internationella riktlinjer för fontänhus.

3. PPT-fontänhus – bilder som redovisats för kommunerna i länet.

Del 2:1

Brukarperspektiv - frågeformulär om Fontänhus

Hej! Jag heter Anne Andersson och jobbar i ett projekt som handlar om brukarperspektiv i Köpings kommun. Tacksam om du vill vara vänlig och svara på dessa frågor gällande ett Fontänhus. Det går bra att skriva direkt på pappret nedan. Du behöver inte skriva namn, utan det är helt anonymt. Svaren är ett underlag för den utredning som vi gör om ett möjligt Fontänhus i Köping. Skicka svar via mail eller lämna till ditt personliga ombud.

Fråga 1: Besöker du någon mötesplats idag? Vad är bra redan nu?

-
-

Fråga 2: Skulle mötesplatsen och innehållet av aktiviteter kunna förändras till det bättre? I sånt fall hur?

-
-

Fråga 3: Tycker du att det vore en tillgång med ett Fontänhus* i Köping?

-
-

Info Fontänhus

Ett hus där det finns anställd personal som är handledare. I ett Fontänhus blir man medlem och har tillgång till huset, handledarna och gemenskapen så länge man själv vill vara medlem. Där arbetar man tillsammans med husets vardagssysslor utifrån hur mycket man orkar. Oavsett var man får sin lön och/eller ersättning från under livet har man tillgång till Fontänhuset och gemenskapen där. Målet med Fontänhusaktiviteterna är att få möjlighet att använda sina resurser utifrån den förmåga man har och vara en del i gemenskapen.

Anne Andersson, projektledare Brukarperspektiv Köpings kommun
anne.andersson@koping.se

Frågor till 42 personer inom socialpsykiatri om vad de önskar för att få ökad livskvalité – Köping

Frågorna har ställts för att komplettera Förstudie Fontänhus. Förstudien beskriver om det finns behov av att komplettera utbudet av stöd med fontänhusmodellen i länet.

Det är samordningsförbunden i länet som undersöker om kommunerna har behov av fontänhus för att förbättra situationen för personer med kort- eller långvarig psykisk ohälsa. Fontänhusmodellen arbetar också med att underlätta för medlemmar att gå vidare till studier eller arbete utifrån sin förmåga.

De som svarade

Anne Andersson, projektledare för Brukarperspektiv Socialpsykiatri Köpings kommun, har intervjuat 42 personer i Köping som omfattas av socialpsykiatri. Flera av dem är besökare på Knytpunkten, en är besökare på RIA Hela människan, många har boendestöd, i den gruppen är några från Kolsva. Fjorton personer som är boende på Gläntan och Backen har deltagit i undersökningen.

Det är 42 personer som svarat på samma frågor, se bifogat frågeformulär. Det är Anne och vid några tillfällen personal som ställt frågorna. Frågorna ställdes under tiden 10/5 - 27/5 - 21.

- 16 personer har kontakt med Knytpunkten.
- 1 person har kontakt med RIA.
- 25 personer har inte någon mötesplats som de besöker.

36 personer av de 42 som svarat vill ha ett fontänhus med mer aktiviteter och en modell som passar dem bättre än det som erbjuds, 5 är inte intresserade, 1 vet ej.

Två av personerna som tillfrågades på Gläntan har besökt fontänhuset i Örebro, och kunde berätta mer om hur ett fontänhus fungerar för sina medboenden.

Annes reflektioner efter intervjuer och samtal

Jag ser att många är positiva till ett fontänhus. Av de tillfrågade som deltagit i detta underlag är flera intresserade. En del uttrycker att de inte passar in i det utbud som finns i dag, andra visar intresse och vill veta mer om hur upplägget med Fontänhus ser ut.

Har man någon form av psykisk ohälsa, är det viktigt med rutiner. Att ha någonstans att åka och få en bra dag. Det är viktigt med olika aktiviteter för att medlemmen ska kunna välja efter sitt intresse, sin förmåga och att människan känner sig sedd.

Om medlemmen inte kommer till sitt fontänhus, så ringer personalen upp och tar kontakt. Det skapar ett tätare band och personen kan då känna sig delaktig i gemenskapen.

Jag tror att ett fontänhus skulle kunna minska inläggningar på slutenvårdspsykiatri, besök på mottagningen och även besöken inom primärvården. Jag tror också att det kan minska stigman kring psykisk ohälsa i samhället.

Medlemmarna får känna sig betydelsefulla. Medverka i arbete och aktiviteter efter sin förmåga. De får gemenskap och alltid någon att samtala med. Anhöriga skulle också bli avlastade i sin oro över närståendes isolering och ensamhet. Även anhöriga skulle bli gladare och må bättre.

Brukarperspektivet där medlemmarna arbetar med meningsfulla uppgifter ökar deras motivation, känner sig delaktiga och det leder till ökad livskvalité. En viktig del i fontänhusverksamheten är också eget ansvar, det stärker självkänslan och livskvalitén. I slutet av denna sammanställning finns en länklista där den som vill kan läsa mer om Fontänhusverksamheten i Falun och i Örebro.

Intressanta frågor:

- Det är många som har boendestöd, men inte besöker mötesplatsen som finns i dag. Det betyder att det kan behövas andra aktiviteter som känns motiverande, och kanske en annan ram för verksamheten.
- Behövs det verksamhet som passar målgruppen under kvällstid och helger?
- Behövs det fler arenor för olika åldrar, kanske kan ett fontänhus passa riktigt bra för yngre personer?
- Kan en fontänhusverksamhet med många val av motiverande arbeten/aktiviteter, trygg gemenskap över tid och en stimulerande miljö, minska inläggningar, besök på mottagning och primärvård och vid-behovsmedicin?

Redovisning av svar från ”enkäten”

Fråga: Besöker personen någon mötesplats

25 personer svarar nej, 16 personer svarar ja.

Fråga: Önskar du tillgång till ett fontänhus

De som inte besöker mötesplats, där önskar 25 personer + RSMH cirka 10 personer ett fontänhus

De som besöker mötesplatsen Knytpunkten, där svarar 1 person att hen inte vet, 5 är inte intresserade av fontänhus, 10 önskar fontänhus.

En besöker Ria – den personen vill också ha fontänhus.

Fråga till dem som besöker mötesplats: Vad är bra redan nu?

De som besöker Knytpunkten säger: Social samvaro, aktiviteter, stöd och hjälp, socialpsykiatrin aktivitetshus. Allt är bra. Matlagningen och keramiken är bra. Personalen, aktiviteterna och att vi är med och får bestämma är bra. Man kommer ut. Tillgång till mat, personal, fika, buss (kostnadsfritt). Det finns något att göra, bra att det är frivilligt. Träffa folk, delaktighet, bli hörd och sedd och rutiner. Matlagning, socialt, träffa folk, gemenskapen, regelbundna tider. Träffa andra, social gemenskap.

Den person som besöker Ria säger: Billig mat, människor man lär känna, kunna säga nej, och få ett socialt möte.

Fråga till de som inte besöker mötesplats: Vad är bra redan nu?

Personerna svarar: Har boendestöd som kommer hem till mig. Personal är bra. Maten är bra. Innan pandemin ingick jag i Nygårdsgruppen på "Nygårdens servicehus" och hjälpte till med diverse uppgifter som var väldigt uppskattat.

Fråga till de som inte besöker mötesplatser: Skulle mötesplatsen och aktiviteterna kunna förbättras, i så fall hur?

Personerna svarar: I dag är mötesplatsen inte något för mig, men jag skulle behöva komma ut. Det är nog så för fler som inte har boendestöd.

Jag behöver träffa andra för att få mer energi, mer aktiviteter. För mig passar inte gruppaktiviteter. Modellen av mötesplats passar inte mig. Vill stå i en affär, delta i studiecirkel med olika teman. Att komma hemifrån och få en aktivitet, men mötesplatsen passar inte mig. Behöver annan plats. Vet inte på grund av att jag inte har kunskap om utbudet. Om situationen skulle förändras till det bättre skulle jag behöva mer stöd. Få rutin på dagen och ha en uppgift. Bra med ett fontänhus där det finns många aktiviteter/arbetsuppgifter att välja på. Att arbeta i Café, få kreativa aktiviteter, och någon samtalsgrupp. Få stöd med viss problematik. I ett fontänhus vill jag ha möjlighet att låna kylskåp och mikro. Skönt att komma till en plats där man har något att göra och får energi, den energin skulle hjälpa mig att klara mina hemsysslor. Jag skulle vilja jobba med keramik, baka, laga mat, komma i väg under dagen. Vill jobba i affär. Bra med sysselsättning, handarbete och träffas. Aktiviteter eller föredrag om olika intressanta teman.

Fråga till de som besöker Knytpunkten. Skulle mötesplatsen kunna förbättras?

Personerna svarar: Jag vill hjälpa till i en affär som sköts av socialpsykiatrin. Jag vill baka, måla och hålla på med keramik. Komma i väg under dagen. Musik. Gemenskap. Matlagning är bra. Plantera frön och pyssla om blommor och tomater. Mindfulness, musik. Bakning. Musik-quiz, frågesport om natur- och djurtema. Mer aktiviteter – för lite aktiviteter just nu. Sammansättningen av deltagarna skulle kunna förbättras, så att det är bättre för mig. Vi ger förslag på vår mötesplats som de genomför i dagsläget. Fler besökare ger möjlighet till flera aktiviteter. Promenad, djur, beröring, taktill massage. Musik. Mer riktade samtal – information – till exempel vad som händer i Köping. Jag skulle tycka det vore bra att mötesplatsen flyttade tillbaka till Karlbergsgården.

Riibesökaren: Sysselsättning för fler människor, resor, gruppresor, till exempel fiska och titta på minnesmärken.

Fråga: Vill du ha ett fontänhus i Köping?

De som svarar Ja, jag vill ha tillgång till ett fontänhus i Köping

Personerna svarar: Ja, det behövs. Kan vara bra att ha mål för dagen och komma i väg till gemenskap. Ja, rutiner och komma upp på morgonen. Får något att se fram emot och känna sig behövd, träffa nya människor. Social träning. Ja, vara delaktig i aktiviteter, få rutin på dagen. Jag önskar ett fontänhus. Ja, gemenskap, någonstans att åka på dagarna. Ja, kul med något nytt.

Ja, vi skulle kunna umgås mera. Ja, i dagsläget finns ingen verksamhet som passar mig. Ja, för att det behövs mer att aktivera sig med. Ja för alla som behöver gemenskapen och en plats att träffas på. ja, absolut det vore jättebra med ett ställe där man kan känna tillhörighet utan stora krav. Intressant! Bra med sysselsättning. Absolut, det behövs både i Köping och Kolsva. Det behövs, man får träffa andra i samma situation. Jag tror att det skulle passa unga personer, som med hjälp av fontänhus kan komma bort från droger och våld.

Inte fontänhus – går på knytpunkten

Personerna svarar: Inte intresserad av fontänhus. Ingen aning. Tycker Knytpunkten är perfekt för mig. Jag tycker att det redan finns liknande (Knytpunkten), skillnaden är inte tillräckligt stor. Nej, det tror jag inte jag behöver.

Vill ha fontänhus – går på knytpunkten

Personerna svarar: Ja vill ha tillgång till fontänhus, ja en bra tillgång – önskar öppettider kvällar och helger. Ja, bra om det blev fler aktiviteter. Ja, om de tar emot många personer, tycker det är positivt med fler personer. Ja, bra med alternativ (så att man kan välja). Besökt fontänhus i Örebro, tyckte det var toppen och blev inspirerad. Ja, för gemenskapen, få rutin, delaktighet, önskar öppettider kvällar och helger. Träffa andra likasinnade. Känna sig behövd. Ja, samvaro, och önskar tillgänglighet kvällar och helger. Bra med fontänhus, men för egen del mår jag inte bra av förändringar.

Riibesökare

Personen svarar: Jag gick på fontänhuset i Örebro och tyckte det var toppen, därför tycker jag att det vore bra med ett i Köping, lite närmare.

Länktips

Fontänhuset i Falun www.fontanhusetfalun.se

Fontänhuset i Örebro www.orebrofontanhus.se

Fontänhus i Sverige [Sveriges Fontänhus Riksförbund | Vi skapar mening och bryter isolering](http://SverigesFontanhusRiksforbund.ViSkaparMeningOchBryterIsolering)
www.sverigesfontanhus.se

**SVERIGES FONTÄNHUS
RIKSFÖRBUND**
Medlem i Clubhouse International

Internationella riktlinjer för fontänhus

Svensk översättning: 2016-04-20

Reviderad oktober 2016

**SVERIGES FONTÄNHUS
RIKSFÖRBUND**
Medlem i Clubhouse International

De internationella riktlinjerna för klubbhusprogram, som antagits enhälligt av den världsomspännande klubbhusgemenskapen, definierar klubbhusmodellen för rehabilitering. Principerna som uttrycks i dessa riktlinjer är hjärtat i klubbhusgemenskapens framgångar med att hjälpa människor med psykisk ohälsa att undvika sjukhusvistelse samtidigt som de uppnår sociala, ekonomiska, utbildningsmässiga och yrkesmässiga mål. Riktlinjerna fungerar också som en "rättighetsförklaring" för medlemmarna och etiska regler för anställda, styrelsemedlemmar och administratörer. Riktlinjerna betonar att ett klubbhus är en plats som erbjuder sina medlemmar respekt och möjligheter.

Riktlinjerna utgör också grunden för att utvärdera klubbhusets kvalitet genom Clubhouse Internationals ackrediteringsprocess. Vartannat år granskar den världsomspännande klubbhusgemenskapen dessa riktlinjer och ändrar dem i den utsträckning det anses nödvändigt. Processen samordnas av Clubhouse Internationals kommitté för riktlinjegranskning, som består av medlemmar och anställda i ackrediterade klubbhus över hela världen.

MEDLEMSKAP

1. Medlemskapet är frivilligt och utan tidsbegränsning.
2. Klubbhuset styr själv över godkännandet av nya medlemmar. Medlemskapet är öppet för alla som har eller har haft psykisk ohälsa, om inte denna person utgör ett betydande och befintligt hot mot den allmänna säkerheten i klubbhusgemenskapen.
3. Medlemmarna väljer själva hur de använder klubbhuset och vilka anställda de arbetar med. Det finns inga överenskommelser, avtal, scheman eller regler som är avsedda att tvinga medlemmarna att delta.
4. Alla medlemmar har samma tillgång till alla klubbhusmöjligheter oavsett diagnos eller funktionsnivå.
5. Medlemmar kan själva välja att delta i skrivandet av alla dokument som återspeglar deras deltagande i klubbhuset. Alla sådana dokument undertecknas av både medlemmen och den anställda.
6. Medlemmar har rätt att omedelbart återinträda i klubbhusgemenskapen efter en längre eller kortare frånvaro om inte deras återvändo utgör ett hot mot klubbhusgemenskapen.
7. Klubbhuset tillhandahåller en effektiv uppsökande verksamhet till medlemmar som inte deltar, blir isolerade i samhället eller inlagda på sjukhus.

RELATIONER

8. Alla klubbhusmöten är öppna för både medlemmar och anställda. Det förekommer inga formella möten för endast medlemmar eller formella möten för endast anställda där programbeslut och medlemsfrågor diskuteras.
9. Det finns tillräckligt många klubbhusanställda för att kunna engagera medlemmarna, men så få att det är omöjligt för dem att fullgöra sitt ansvar utan medlemmarnas engagemang.
10. Klubbhusets anställda arbetar allsidigt. Alla anställda delar ansvaret för anställning, boende, kvällar och helger, helgdagar och enhetsarbete. De anställda delar inte sin tid mellan klubbhuset och andra stora arbetsansvar som står i konflikt med det unika förhållandet mellan medlemmar och anställda.
11. Ansvaret för driften av klubbhuset vilar på medlemmarna och de anställda och ytterst på klubbhuschefen. Centralt för detta ansvar är medlemmarnas och de anställdas engagemang i alla aspekter av klubbhusets drift.

UTRYMME

12. Klubbhuset har sin egen identitet, inklusive sitt eget namn, sin egen e-postadress och sitt eget telefonnummer.
13. Klubbhuset har sitt eget fysiska utrymme. Det är fristående från eventuella psykiatrimottagningar eller institutioner och påverkas inte av andra program. Klubbhuset är utformat för att främja den arbetsinriktade dagen och samtidigt vara attraktivt, lagom stort och förmedla en känsla av respekt och värdighet.
14. Alla klubbhusutrymmen är tillgängliga för medlemmar och anställda. Det finns inga utrymmen som är avsedda endast för anställda eller endast för medlemmar.

ARBET SINRIKTADE DAGEN

15. Den arbetsinriktade dagen engagerar medlemmar och anställda tillsammans, sida vid sida, i driften av klubbhuset. Klubbhuset fokuserar på styrkor, talanger och förmågor, den arbetsinriktade dagen får därför inte omfatta kliniker för medicinering eller program för öppenvård eller terapi inom klubbhuset.
16. Arbetet som utförs i klubbhuset är endast arbete som skapas av klubbhuset inom ramen för verksamheten och främjandet av klubbhusgemenskapen. Inget arbete för utomstående personer eller organisationer, oavsett om det utförs mot betalning eller inte, är godtagbart arbete i klubbhuset. Medlemmarna får inte betalt för något klubbhusarbete och det finns inte heller några konstruerade belöningsystem.
17. Klubbhuset är öppet minst fem dagar i veckan. Den arbetsinriktade dagen motsvarar normal arbetstid.
18. Klubbhuset är organiserat i en eller flera arbetsenheter, som var och en har tillräckligt med anställda, medlemmar och meningsfullt arbete för att upprätthålla en full och engagerande arbetsinriktad dag. Enhetsmöten hålls såväl för att främja relationer som för att organisera och planera dagens arbete.
19. Allt arbete i klubbhuset är utformat för att hjälpa medlemmarna att återfå sitt egenvärde, få ett mål och få självförtroende, det är inte avsett att vara arbetsspecifik utbildning.
20. Medlemmarna har möjlighet att delta i allt arbete i klubbhuset, inklusive administration, forskning, medlemsregistrering och introduktion, uppsökande verksamhet, anställning, utbildning och utvärdering av anställda, PR, påverkansarbete och utvärdering av klubbhusets effektivitet.

ANSTÄLLNING

21. Klubbhuset gör det möjligt för sina medlemmar att återvända till avlönat arbete genom Övergångsanställning, Anställning med stöd och Självständig anställning, därför tillhandahåller klubbhuset inte anställning till medlemmar genom företag inom verksamheten, fristående klubbhusföretag eller skyddade verkstäder.

Övergångsanställning

22. Klubbhuset erbjuder sitt eget program för Övergångsanställningar, som garanterar medlemmarna möjligheter till arbete på ordinarie arbetsmarknad. Som ett utmärkande drag för klubbhusets program för Övergångsanställningar garanterar klubbhuset en ersättare för alla arbeten om medlemmen är frånvarande. Därutöver uppfyller programmet för övergångsanställning följande grundkriterier:

1. Önskan att arbeta är den enskilt viktigaste faktorn för att fastslå möjligheten till arbete.
2. Möjligheter till arbete fortsätter att vara tillgängliga oavsett framgången vid tidigare arbeten.
3. Medlemmarna arbetar i arbetsgivarens lokaler.
4. Medlemmarna erhåller avtalsenlig lön, dock minst minimilön, som betalas ut direkt av arbetsgivaren.
5. Övergångsanställningar upprättas utifrån ett brett utbud av arbetsmöjligheter.
6. Övergångsanställningar är deltid och tidsbegränsade, i allmänhet 15 till 20 timmar per vecka och pågår i sex till nio månader.
7. Valet och utbildningen av medlemmar med övergångsanställning är klubbhusets ansvar, inte arbetsgivarens.
8. Klubbhusets medlemmar och anställda informerar alla berörda myndigheter som handhar bidrag till medlemmarna om övergångsanställningar.
9. Övergångsanställningar handhas av klubbhusets anställda och medlemmar och inte av ÖA-specialister.
10. Det förekommer inga övergångsanställningar inom klubbhuset. Övergångsanställningar vid en organisation med överinseende måste ligga utanför klubbhusets lokaler och uppfylla alla ovanstående kriterier.

Anställning med stöd och Självständig anställning

23. Klubbhuset erbjuder sina egna program för anställning med stöd och självständig anställning för att hjälpa medlemmarna att få, behålla och förbättra sin anställning. Som ett utmärkande drag för anställning med stöd från klubbhuset upprätthåller klubbhuset en relation med den arbetande medlemmen och arbetsgivaren. Medlemmar och anställda fastställer gemensamt vilket typ av stöd som önskas, hur ofta det ska ske och var det ska ske.
24. Medlemmar som arbetar självständigt fortsätter att ha tillgång till allt stöd och alla möjligheter som klubbhuset erbjuder, inklusive främjande av rättigheter, hjälp med boendefrågor, kliniska, juridiska, ekonomiska och personliga frågor och deltagande i kvälls- och helgprogram.

UTBILDNING

25. Klubbhuset stödjer medlemmar att nå sina mål för yrkesutbildning och utbildning genom att hjälpa dem att dra nytta av utbildningsmöjligheter i samhället. Om klubbhuset även tillhandahåller ett internt utbildningsprogram använder det sig i betydande utsträckning av medlemmarnas färdigheter i att lära ut och handleda.

HUSETS FUNKTIONER

26. Klubbhuset är beläget i ett område där det går att garantera tillgång till allmänna transportmedel, både för att komma till och från klubbhuset och för att få tillgång till möjligheter till arbete. Klubbhuset tillhandahåller eller ordnar effektiva alternativ när tillgången till allmänna transportmedel är begränsad.
27. Stöd för att komma i kontakt med samhällets tjänster tillhandahålls av medlemmar och anställda. Detta sociala stöd är en central del av arbetet på klubbhusets enheter. Det inbegriper hjälp med rättigheter, boende och att föra medlemmarnas talan, främjande av sunda livsstilar samt hjälp med att hitta medicinska, psykiatriska, farmakologiska och missbruksrelaterade tjänster av kvalitet i samhället.
28. Klubbhuset erbjuder hjälp, aktiviteter och möjligheter som är till för att hjälpa medlemmar att utveckla och upprätthålla en hälsosam livsstil.
29. Klubbhuset har åtagit sig att säkra ett brett val av säkra och anständiga bostäder till ett överkomligt pris, inklusive möjligheter till självständigt boende för alla medlemmar. Klubbhuset har tillgång till möjligheter som uppfyller dessa kriterier, eller om sådana inte finns utarbetar klubbhuset sitt eget program för boende. Klubbhusprogram för boende uppfyller följande grundkriterier:
  1. Medlemmar och personal sköter programmet tillsammans.
  2. Medlemmar som bor där gör så av egen vilja.
  3. Medlemmar väljer var de vill bo och med vem.
  4. Policyer och rutiner utvecklas på ett sätt som stämmer överens med resten av klubbhuskulturen.
  5. Nivån på stödet ökar eller minskar utifrån hur medlemmens behov ändras.
  6. Medlemmar och anställda uppsöker aktivt andra medlemmar för att hjälpa dem behålla sin bostad, i synnerhet när medlemmen är inlagd på sjukhus.
30. Klubbhuset genomför en objektiv utvärdering av sin effektivitet, inklusive Clubhouse International-ackreditering.
31. Klubbhuschefen, medlemmarna, de anställda och andra tillämpliga personer deltar i ett heltäckande två eller tre veckor långt utbildningsprogram om klubbhusmodellen vid ett certifierat utbildningshus.
32. Klubbhuset har fritidsprogram och sociala program på kvällar och helger. Helgdagar firas på den faktiska helgdagen.

FINANSIERING, LEDNING OCH ADMINISTRATION

33. Klubbhuset har en oberoende styrelse, eller, om det är knutet till en finansiär som huvudman, en fristående rådgivande styrelse som består av personer som är i en unik position att tillhandahålla stöd och föra klubbhusets talan i frågor som rör ekonomi, juridik, lagstiftning, anställningsutveckling och samhälleligt stöd.
34. Klubbhuset utarbetar och upprätthåller sin egen budget, som godkänns av styrelsen eller stöds av en rådgivande styrelse, som tillhandahåller synpunkter och rekommendationer innan räkenskapsåret påbörjas, och regelbundet övervakas under räkenskapsåret.
35. De anställdas löner är konkurrenskraftiga jämfört med jämförbara tjänster inom social- och hälsoområdet.
36. Klubbhuset har stöd från tillämpliga hälsomyndigheter och alla nödvändiga tillstånd och ackrediteringar. Klubbhuset samarbetar med personer och organisationer som kan öka dess effektivitet i det bredare samhället.
37. Klubbhuset arrangerar öppna forum och har förfaranden som gör det möjligt för medlemmar och anställda att aktivt delta i beslutsfattande, i allmänhet genom konsensus om ledning, policyskapande och klubbhusets framtida inriktning och utveckling.

Svensk översättning: 2016-04-20

Reviderad oktober 2016

Clubhouse International
425 West 47th Street
New York, New York 10036
USA

Telephone: 212 582 0343
Fax: 212 397 1649
Web: www.clubhouse-intl.org
October, 1989 ©

PPT-Fontänhus – bilder som redovisats för kommunerna i länet

Fontänhus - en plats för hopp,
framtidstro och ett sätt att komma vidareLena.bergquist@sv.se

Innehåll att samtala om

Fontänhus – vad är det?

Fontänhusekonomi

Psykisk ohälsa

Arbetslöshet Sala

Fontänhus i Sala?

Fontänhus
vad är det?

Sveriges Fontänhus Riksförbund är en del av en världsomfattande organisation med representation i över 30 länder. I dag finns det omkring 300 fontänhus som stödjer människor som lever med kortvarig eller långvarig psykisk ohälsa, och som är på väg mot återhämtning och studier/arbete.

Sverige har just nu 13 fontänhus, de finns i Stockholm, Göteborg, Örebro, Falun, Malmö, Lund, Sköndal, Motala, Nyköping, Helsingborg, Båstad, Falkenberg och Älmhult. I ett fontänhus blir man medlem och deltar i husets arbete och utveckling.

Det finns möjlighet att öppna nya fontänhus, som med sin verksamhet minskar isolering, skapar goda sammanhang och bidrar med mening och hopp om en framtid.

www.sverigesfontanhus.se/oppna-ett-fontanhus/

I ett fontänhus finns personal/handledare med olika kompetens som är ett stöd för medlemmarna. Medlemmarna deltar – tillsammans med de anställda - i arbetet med vardagsverksamheten i huset. Tillsammans skapar man verksamhet som är ett stöd för medlemmarnas utveckling. Den som är medlem i ett fontänhus är alltid välkommen, oavsett vilka "åtgärder" man befinner sig i, eller varifrån man får sin ersättning/lön. Medlemskapet är livslångt.

För personer med psykisk ohälsa har fontänhusmodellen visat sig vara en effektiv rehabiliteringsmodell världen över.

Att vara fontänhusmedlem är en väg in på arbetsmarknaden eller en väg mot studier, Malin säger så här: "Jag har deltagit i fontänhusets program "vägar ut" och fått hjälp med att skriva ett personligt brev och ett proffsigt CV. Det hade jag aldrig klarat själv. Jag har även fått stöttning och peppning med att skicka ansökan och gå på intervjuer, vilket var väldigt ovant efter så många år utan anställning." Malin

Fontänhusekonomi

Ett fontänhus med 5 anställda och 100 medlemmar, kostar ungefär lika mycket som 5-10 personer som lider av psykisk ohälsa och behöver vård.

För några av dessa personer kan fontänhus vara det stöd som behövs för att hitta vägen tillbaka mot studier och arbete.

Generell ekonomisk mall för fontänhus

Hyra: månadskostnad eller bidrag i form av reducerad eller kostnadsfri "hyra"

Personalkostnader: 1,7 miljoner för personalkostnader (räknat på 2 handledare + 1 klubbhuschef)

Omkostnader/verksamhetskostnader/övrigt: 1 miljon

Ekonomi kan omfatta "pengar", men också resurser som erbjuds fontänhusverksamheten från Region, kommun, folkbildning, föreningar, organisationer, privata företag etc. Det är viktigt att de större posterna omfattar avtal som täcker ett långsiktigt perspektiv

Fontänhusverksamheten får bidrag från kommun, region och Socialstyrelsen. Man söker också tillfälliga bidrag från till exempel Allmänna Arvsfonden för att utveckla verksamhet

Önskar du veta mer om hur man söker pengar till ett fontänhus: kontakta gärna Lena Larsson, lana.larsson@sverigesfontanhus.se

Fontänhus Falun – struktur, ekonomi

Exempel från Fontänhus i Falun (startade 2018) I tätorten bor 37 291 av kommunens totalt 59 406 invånare

I Falun har de nu 70 medlemmar mellan 16-65 år (man siktar mot 100 medlemmar)

Totalkostnad cirka 3.6 miljoner - 2 miljoner (kommunen), 640.000 (regionen), 1 miljon från Socialstyrelsens återkommande utlysningar "psykisk hälsa/ohälsa"

Personal - alla har en yrke som har betydelse i fontänhuset: socionom, kock, sjuksköterska/KBT-terapeut, Behandlingspedagog etc.

Lotta Nolander (Verksamhetschef), Lennart Martinsson (socionom), Fontänhuset Falun

Utanförskapskostnad - återbetalningstid fontänhus

Genomsnitt i en studie av tre svenska fontänhus, en studie som visar resultat från alla fontänhus är på G

Person som i huvudsak har kontakt med polis, rättsväsende, kriminalvård (räknat på 1 år)

Utanförskapskostnad 1.100 000 kr. Återbetalningstid 4 månader om personen är medlem och aktiv i fontänhus (minskat behov av kontakt med polis, rättsväsende och kriminalvård).

Person som i huvudsak har kontakt med vård (psykiatri, primärvård etc)

Utanförskapskostnad, 800.000 kr. Återbetalningstid 6 månader om personen är medlem och aktiv i fontänhus (minskat behov av vård, ökade skatteintäkter från arbete).

Person som i huvudsak har kontakt med psykiatri, polis, rättsväsende

Utanförskapskostnad, 700.000 kr - Återbetalningstid 15 månader om personen är medlem och aktiv i fontänhus (minskat behov av psykiatriinsatser och minskad kontakt med polis etc).

Stegförflyttning – mot studier eller arbete inom 3 år. Inkomst för samhället via skatt inom 5 år.

Jonas Huldt, Pay off – Utvärderingar av sociala investeringar fontänhus

Personal: Två anställda på Falu fontänhus kostade 1.2 miljoner första året. Nu är de fem anställda till en kostnad av 2.6 miljoner lite drygt. Falu fontänhus rekommenderar inte att starta med endast två personal, de hade ett väldigt stort inflöde av medlemmar första året.

förbrukningsvaror	175 000
förbrukningsmaterial	120 000
hyra	600 000
mat	130 000
sociala aktiviteter	30 000
extern kostnad	150 -200 000

Maten betalar medlemmarna själva: lunch 30 kronor, matlåda 15 kronor, kaffe 5 kronor, mackor 5-10 kronor, frukost 10 kronor (kaffe gratis) man kan också köpa mat- och kaffekuponger.

Tanke-experiment utifrån Payoffs siffror

En kommun känner till 20 personer med psykisk ohälsa, vårdbehov och utanförskap

Om hälften av dessa personer har kontinuerlig kontakt med vård/psykiatri blir kostnaden cirka 8 miljoner per år (800.000 kr per person).

10 personer – som mår bättre med stöd av fontänhus – kan spara lika mycket som 2 Fontänhus med 200 medlemmar kostar.

Om personerna deltar i fontänhusets verksamhet är återbetalningstiden cirka 6 månader.

Stegförflyttning till studier eller arbete inom 3 år. Inkomst för samhället via skatt inom 5 år.

Siffror från Jonas Huldt, Payoff, – Utvärderingar av sociala investeringar Fontänhus

Ekonomi för fontänhus utifrån Faluns kalkyl

Att satsa på ökad psykisk hälsa med stödjande sammanhang - som bidrar till hopp om en framtid - kostar mellan 30.000-36.000 kr per år per person.

"Fontänhuset i Falun har i dag fem anställda handledare, den kostnaden motsvarar - enligt f.d. chefen för psykiatri i Falun - mindre än 2 platser på slutna psykiatriska avdelning".

Fontänhus med fem personal med olika professioner, kostar cirka 3.6 miljoner
100 medlemmar, kostar cirka 36.000 per medlem under ett år.

Bidrar någon med hyran så minskar kostnaden med 600.000 per år (vilket är hyreskostnaden för hyran i Falun).

Då blir kostnaden räknat på 100 medlemmar, 30.000 per medlem och år.

Utanförskapskostnaden i Sverige 270 miljarder

- Cirka 800.000 personer på heltid står utanför arbetsmarknaden.
- Under coronapandemin har fler blivit beroende av sociala ersättningar. Många av dessa hade redan svag förankring på arbetsmarknaden.
- Ett växande utanförskap skapar ofta psykisk ohälsa, så det är viktigt att minska "utanförskapstiden".
- En minskning av utanförskapet med 20% skulle sänka de offentliga kostnaderna med 54 miljarder (hela försvarsbudgeten är 63 miljarder).
- För personer med långvarig eller kortvarig psykisk ohälsa (t.ex. stressdiagnoser), för personer som endast provat arbete utanför hemmet under korta perioder (t.ex. utrikesfödda kvinnor och unga vuxna) så kan fontänhusmodellen – med arbetsuppgifter utifrån förmåga - underlätta vägen mot arbete.

Uträkningar gjorda av Jonas Frycklund, Johan Lidfeldt, Svenskt Näringsliv, DN 7/5-21

Långsiktighet viktigt i planeringen

Barbro Larsson, regionråd psykiatri och folkhälsa, Region Västmanland

Ett fontänhus behöver bygga på en långsiktig lösning, det ligger i konceptets struktur. En av vinsterna med fontänhus är att medlemmarna har tillgång till en gemenskap och ett tryggt stöd som finns där över lång tid, oavsett varifrån de får sin ersättning och inkomst, om de studerar eller arbetar. Det är något som medlemmar och kommuner som är intresserade av ett fontänhus bör tänka på när de planerar för bland annat ekonomin.

NSPH RSMH Attention Balans ÅSS och Frisk & Fri

Carina Johansson, administratör, NSPH Västmanland.

"Flera av våra medlemmar skulle vara i behov av ett fontänhus i länet. Min högst personliga åsikt är att Fontänhus verkar vara alldeles fantastiskt för vår målgrupp!"

Attention har 250 medlemmar i olika åldrar (det finns en attentionförening i Sala).

Balans har 42 medlemmar.

Frisk & Fri har 61 medlemmar (de flesta bor i Västerås).

ÅSS har 24 medlemmar fördelade på följande kommuner: Västerås, Surahammar, Köping, Arboga och Norberg.

RSMH Västmanland har 101 medlemmar

Vilka personer har nytta av fontänhus?

Personer som

- är långtidssjukskrivna och har tappat sammanhang och vardagsstruktur

- Har stressrelaterad psykisk ohälsa

- är på väg mot arbetsträning, men behöver börja med aktiviteter utifrån sin förmåga och motivation för att inte återinsjukna

- är på väg ut ur missbruk och saknar vardagsstruktur och stödande sammanhang

- har varit frihetsberövade och är på väg mot studier eller arbete.

- är unga med erfarenhet av kortare eller längre tids psykisk ohälsa, och behöver ett stödande sammanhang över kort eller lång tid

- är vuxna med kortare eller längre tids psykisk ohälsa, som behöver ett stödande och utvecklande sammanhang

-inte har tillit till myndigheter, och/eller är besvikna på myndigheter

- Är unga och har en psykiatrisk diagnos, och tycker att de inte passar in åldersmässigt i den målgrupp/de aktiviteter som erbjuds.

- har sjukersättning och upplever ensamhet/isolering

Psykisk hälsa

- Att uppleva sin tillvaro som meningsfull
- Att kunna använda sina resurser
- Att kunna vara delaktig i samhället
- Att kunna och orka hantera livets vanliga motgångar

SKR - Sveriges kommuner och regioners definition av psykisk hälsa

Fontänhus – högt prioriterat för personer med psykiatrisk diagnos, enligt Socialstyrelsen

I de nationella riktlinjerna för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd bedömer Socialstyrelsen (2018) att **kommuner bör erbjuda målgruppen anpassad arbetsinriktad daglig sysselsättning med individuell målsättning och uppföljning**. Avgörande för rekommendationen är att åtgärden kan leda till ökad återhämtning, social funktion, livskvalitet samt minskad isolering.

I Socialstyrelsens riktlinjer (2018) **omnämns fontänhus som en sådan möjlighet**; en psykosocial arbetsinriktad rehabilitering som stödjer människor som lever med psykisk ohälsa på vägen till återhämtning. Verksamheten styrs av medlemmarna i samarbete med de anställda handledarna och utgår från den arbetsinriktade dagen, med fokus på deltagarnas styrkor, talanger och förmågor samt erbjuder stöd för att komma ut i arbete eller studier. I Socialstyrelsens **prioritetsordning gällande rekommendationer för människor med schizofreni och schizofreniliknande tillstånd är prioritet 1-3 något en kommun bör erbjuda sina invånare. Socialstyrelsen (2018) ger verksamheter liknande fontänhus prioritet 3.**

OBS! Många av de vetenskapliga studier som rekommendationerna vilar på är också gjorda på en bredare grupp än bara personer med schizofreni eller schizofreniliknande tillstånd.

Sjukskrivningar – psykisk ohälsa

- Generellt sett löper kvinnor 25 procent högre risk än män att påbörja ett sjukfall. För sjukfall med psykiatrisk diagnos är motsvarande siffra 31 procent, och för stressrelaterad psykisk ohälsa är skillnaden ännu större: det är 41 procent högre risk att kvinnor drabbas än män.
- Sjukfall relaterade till psykisk ohälsa utgjorde första kvartalet 2020, 41,3 procent av alla pågående sjukfall.
- Psykiatriska diagnoser leder till längre sjukskrivningar än de flesta andra sjukdomar och sjukfallslängden relaterad till psykisk ohälsa har ökat över tid.
- För psykiatriska diagnoser är risken 10-15 procent högre att drabbas i åldrarna 25–39 år än i åldersgruppen 45–49 år. Det gäller både kvinnor och män.
- Stressrelaterad psykisk ohälsa är vanligast förekommande i åldersspannet 30–39 år.

Försäkringskassans studie i åldersgruppen 20-69 år

Stressdiagnoser

Den stressrelaterade psykiska ohälsan står för en allt större del av sjukskrivningarna i psykiatrisk diagnos, till exempel utmattningssyndrom, vilket ofta innebär halvårslånga sjukskrivningar. Det är 41% högre risk för kvinnor. Dessutom drabbas yngre kvinnor oftare än andra, det visar en ny rapport från Försäkringskassan.

“När det gäller vägen tillbaka för personer med stressdiagnos, kan medlemskap i ett fontänhus där du arbetar utifrån din förmåga här och nu vara första steget mot en lyckad arbetsträning på 25%”

Rehabkoordinator psykiatri Västmanland

Långtidssjukskrivna psykisk ohälsa i mer än 180 dagar (6 mån), ögonblicksbild juni 2021

I länet har över 400 personer varit sjukskrivna (psykiatriska diagnoser) i mer än 180 dagar och över 600 personer i över 365 dagar.

Försäkringskassan
Riitta Högberg
Samverkansansvarig
Avdelningen för Sjukförsäkring Västmanland

Arboga 50 personer
Kungsör ca 50 personer
Köping ca 100 personer
Sala ca 110 personer
Surahammar ca 20 personer
Hallstahammar ca 40 personer
Norberg ca 20 personer
Skinnskatteberg ca 20 personer
Fagersta ca 50 personer
Västerås ca 600 personer

Arbetslöshet kan bero på psykisk ohälsa och skapa psykisk ohälsa

Sala: 481 personer

Arbetslös i mer än 12 månader

Mathias Larsson, Arbetsförmedlingen, Västmanland

Arbetslöshet i länet

Utan arbete i mer än 12 månader			
Kommun	Antal 2021-02	Andel reg arbkr 2021-02	Andel reg arbkr 2020-02
Riket	179 770	3,4%	3,0%
Västmanlands län	6 457	4,7%	3,9%
Arboga	268	4,0%	3,6%
Fagersta	407	6,4%	6,5%
Hallstahammar	279	3,6%	3,2%
Kungsör	226	5,6%	5,2%
Köping	642	5,1%	4,1%
Norberg	120	4,0%	4,0%
Sala	481	4,3%	3,0%
Skinnskatteberg	64	3,3%	2,9%
Surahammar	187	3,0%	3,1%
Västerås	3 775	4,7%	3,0%

Den här bilden beskriver långtidsarbetslösheten i länet. Ofta använder man 12 månader som en gräns. Bilden beskriver hur det ser ut i procent samt antal per kommun i länet.

Mathias Larsson,
Arbetsförmedlingen,
Västmanland

Risk för fler i långtidsarbetslöshet efter pandemin

“Det finns alla skäl att satsa på att så många som möjligt kommer i sysselsättning så fort som möjligt efter pandemin. De som är långt från arbetsmarknaden kan få det tufft att komma tillbaka annars.

Över 80% av de långtidsarbetslösa bedöms vara ”konkurrenssvaga”, och ju längre tid man är hemma och arbetslös, desto längre tid tar det att komma tillbaka.

Vi får arbeta med den höga långtidsarbetslösheten i flera år efter pandemin.”

Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark, 9/5-21.

